

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 45 · 4. februar
Sesjonen 2019–2020

Møte tirsdag den 4. februar 2020 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 45):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. 140 S (2019–2020))
2. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen, Magne Rommetveit, Freddy André Øvstegård og Hans Inge Myrvold om krav om utlevering av dokument fra møtet den 25. oktober 2019 mellom statsråd Anniken Hauglie og Nav-direktør Sigrun Vågeng (Dokument 8:52 S (2019–2020))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Marian Hussein og Sheida Sangtarash om et styrket krisesentertilbud for voldsutsatte (Innst. 86 S (2019–2020), jf. Dokument 8:168 S (2018–2019))
4. Interpellasjon fra representanten Kari Henriksen til barne- og familieministeren:
«En rapport fra NIBR i 2005 undersøkte dødsårsaker hos foreldre til barn og unge som hadde barnevernstiltak i perioden 1991–2001. Sykdomsårsak og selvmord blant foreldre var da høyere enn i normalbefolkningen. NOVA-studien (2008) Barnevernssklienter i Norge 1990–2005 viste at barnevernsbarna hadde langt lavere levekår enn barn utenfor barnevernet. Forsker Bente Kojan viser at språk og klasse påvirker tiltak som gis av barnevernet. Barneombudet har vært tydelig på at regjeringen må ta ansvar for å sørge for at barna får sine rettigheter oppfylt. Frafall fra utdanning er større for barn i barnevernets omsorg. Inntektsulikhetene vokser mellom de rikeste og de med dårligst råd.
Hva vil regjeringen gjøre for å bedre levekårene til barn og foreldre i barnevernet og sørge for at alle barn får likeverdig omsorg, behandling og utdanning uavhengig av bosted, klasse, bakgrunn, språk og kultur?»
5. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Knutsdatter Strand, Geir Adelsten Iversen og Kari Anne Bøkestad Andreassen om å gi helseforetakene en lovfestet plikt til å tilby følgetjeneste for fødende med mer enn 60 minutters reisevei til fødestedet (Innst. 120 S (2019–2020), jf. Dokument 8:4 S (2019–2020))

6. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i obduksjonsloven mv. (rettsmedisinsk obduksjon av drepte i veitrafikken og regulering av Statens vegvesens arbeid med ulykkesanalyser) (Innst. 130 L (2019–2020), jf. Prop. 124 L (2018–2019))
7. Referat

Presidenten: Folketingets formann, Henrik Dam Kristensen, er på offisielt besøk til Norge. Han er til stede her i dag på galleriet. Det er en stor glede å ønske formannen og hans delegasjon velkommen til Stortinget. (Applaus i salen.)

I år markerer Danmark og Folketinget at det er 100 år siden Danmark ble gjenforent med Sønderjylland i 1920. Gjenforeningen er en viktig del av Danmarks historie. På vegne av Stortinget vil jeg ønske lykke til med 100-årsjubileet.

Jeg håper at formannen og delegasjonen har hatt en bra start på oppholdet i Oslo, og ønsker god fortsettelse med dagens program.

Jeg håper og ønsker at besøket vil medvirke til et enda tettere samarbeid mellom Norge og Danmark og mellom våre to parlamenter.

Fra Miljøpartiet De Grønnes stortingsgruppe foreligger søknad om omsorgspermisjon for representanten Une *Bastholm* i tiden fra og med 4. februar og inntil videre.

Denne søknad foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Oslo, Per Espen *Stoknes*, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Une Bastholms permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Kristoffer Robin *Haug*, for Oslo, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Kristoffer Robin Haug er til stede og vil ta sete.

Representanten Erlend Wiborg vil fremsette et representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:01:52]: Det er på vegne av representanten Gisle Meininger Saudland og meg selv en glede å framsette et forslag om etablering av et Nav-ombud.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes vil fremsette fire representantforslag.

Bjørnar Moxnes (R) [10:02:16]: Rødt vil fremme et forslag om investeringer i norsk industriell satsing på

flytende havvind, og et forslag om å fjerne avgiftsfritaket på luksus-elbiler og innføre miljøtiltak som er for folk flest i hele landet.

Det er også mer: et forslag om å reversere avgiftsøkningene på alkoholfrie drikkevarer og bevare jobber i norsk næringsmiddelindustri og varehandel.

Til slutt vil jeg fremme et forslag om offentliggjøring av det som er ugradert informasjon fra Riksrevisjonens undersøkelse av kampflyvåpenet.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:06]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. 140 S (2019–2020))

Morten Wold (FrP) [10:03:33]: Presidentskapet legger i dag frem innstilling om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer. Presidentskapet fremmer et enstemmig forslag om at Stortinget fastsetter lønnen for Høyesteretts medlemmer som i innstillingen.

De siste ti årene har det ved behandlingen i Stortinget vært lagt til grunn at lønnsutviklingen for høyesterettsdommere bør følge nivået og lønnsutviklingen i det øvre sjikt av statlige lederlønninger.

Landets øverste dommere har en funksjon både faglig og konstitusjonelt som gjør det uheldig dersom lønnsutviklingen blir liggende under lønnsutviklingen i det øvre sjikt av statlige lederlønninger. Det er viktig at rekrutteringen til Høyesterett skjer fra både privat og offentlig sektor, herunder fra både ting- og lagmannsretten. Ved regulering av lønnen til dommerne i Høyesterett har derfor presidentskapet særlig vektlagt den faktiske lønnsutviklingen for lederne i statens lederlønnssystem året før og utviklingen for dommerne i første og annen instans. Samtidig mener presidentskapet at det også vil være riktig å se noe hen til den alminnelige lønnsutvikling.

Lønnsreguleringen bør følge lønnsutviklingen for lederne i statens lederlønnssystem og utviklingen for dommerne i første og annen instans for relativt sett å ligge på samme nivå.

På denne bakgrunn anbefales derfor presidentskaps tilråding.

Petter Eide (SV) [10:05:21]: Dette er egentlig kun en stemmeforklaring fra SV. SV kommer til å stemme imot dette forslaget. Vi mener at det ikke er statens eller Stortingets oppgave å drive fram lønnsulikhet i samfunnet. De siste årene har det vært en betydelig lønnsulikhet, som har hatt veldig mange uheldige effekter som vi har

tatt opp og diskutert på Stortinget før. Som Stortinget er kjent med, har SV tatt opp et forslag om at vi ønsker et lønnstak for ledere i staten som skal være tilsvarende statsministerens lønn.

På den bakgrunn kommer SV til å stemme imot forslaget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:06:03]

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen, Magne Rommetveit, Freddy André Øvstegård og Hans Inge Myrvold om krav om utlevering av dokument fra møtet den 25. oktober 2019 mellom statsråd Anniken Hauglie og Nav-direktør Sigrun Vågeng (Dokument 8:52 S (2019–2020))

Dag Terje Andersen (A) [10:06:38]: La meg få lov til å starte med å ønske den nye statsråden velkommen til Stortinget. Han får en mulighet til å legge til rette for et godt samarbeid med Stortinget i forbindelse med den saken vi har til diskusjon her i dag, for det er en sak som det har vært enstemmighet om i kontrollkomiteen i vår behandling så langt. Så hjertelig velkommen til statsråden!

Denne saken burde ikke vært til behandling i Stortinget, for det har vært vanlig for å gi innsyn i viktige saker at kontrollkomiteen har fått utlevert de dokumenter som de ber om, og særlig med det alvoret som ligger bak den saken kontrollkomiteen har til behandling. Det er en historie som har rammet mange uskyldige mennesker i Norge, der både påtalemakta og domstolene samtidig har bidratt til å begå urett. Når både statsråd og statsminister da har understreket at det er viktig at alle steiner blir snudd, burde det vært en selvfølge at det dokumentet vi her ber om, ble utlevert.

Det startet med en henvendelse og et spørsmål komiteen oversendte på vegne av SV. Vi fikk til svar 28. november i fjor at vi ikke fikk innsyn i det omtalte dokumentet. Da var det en enstemmig komité som sa at vi ville ha innsyn i det dokumentet. Det ba vi om den 3. desember. Statsråden svarte nei den 11. desember. Så gjentok vi vårt krav den 17. desember og fikk svar den 6. januar – like avvisende, på et sentralt dokument i saken etter komiteens vurdering.

Også på høringen som vi gjennomførte den 10. januar i år, ble dette et sentralt tema. Der ble det sagt mye rart av statsministeren. Hun viste til at det hadde vært enighet om at en ikke skulle kreve innsyn i den typen dokumenter, men det hun henviste til, var en diskusjon i 2003 om mindretallet i kontrollkomiteen skulle ha rett til å kreve innsyn i den typen dokumenter. Det er

helt irrelevant med tanke på denne saken, for det er ikke noe mindretall som har bedt om det, det er en enstemmig komité. Og punkt to: Det er heller ikke et r-notat vi har bedt om, det er et dokument som er sentralt i saken.

Så sier statsministeren at Stortinget ikke har benyttet seg av muligheten til å kreve innsyn i dokumenter siden 1814. Det er også feil. Det ble gjort i forbindelse med daværende forsvarsminister Quisling i 1932 og i forbindelse med Cuba-krisen i 1959.

Men når det sjelden er behov for å bruke § 75 f, er jo det fordi vi vanligvis får de dokumenter som kontrolløren mener er viktige for å belyse en sak. Stortinget har etter § 75 til og med mulighet til å be om innsyn i r-notater hvis en skulle finne det nødvendig. Men det er altså ikke det vi har bedt om her. Det er innsyn i et dokument som handler om kommunikasjon mellom arbeidsministeren og direktøren i arbeids- og velferdsetaten, nettopp det som er kjernen i den saken vi har til behandling.

Så sier statsministeren i høringen:

«Noen ganger er det viktig å huske at den saken som dreide seg om SSB, også dreide seg om kjernen i etatsstyringen. Det var kjernen i selve saken: hvilken etatsstyring. Disse referatene – eller nedtegningene, det var ikke ordentlige referater engang – var midt i kjernen av det.

Det at man én gang kan yte meroffentlighet i kjernen av en sak, betyr ikke at man forrykker et prinsipielt spørsmål som Stortinget har avklart.»

Ja, Stortinget har avklart at Stortinget kan be om de dokumenter som er nødvendige. Dette gjelder absolutt kjernen i saken, dialogen mellom departementet og Nav. Og det var altså en enstemmig komité som mente at det var sentralt – og er sentralt.

Vi må ikke havne i en situasjon der det er statsministeren – eller den som skal kontrolleres, regjeringa – som bestemmer hva kontrolløren skal få vite. Da fungerer ikke Stortingets kontrollfunksjon.

Det er heller ikke sånn som statsministeren gir inntrykk av i sine svar, at det å sende det notatet, dokumentet, til Stortinget er det samme som å offentliggjøre det – hun omtaler det som offentliggjøring. Nei, Stortinget kan motta dokumenter unntatt offentlighet, men bruke det i sitt arbeid for å finne ut av saken.

Så er det fra arbeidsministerens og statsministerens side gjort et nummer av at det ikke foreligger et referat. Det var det første svaret vi fikk: Det foreligger ikke et referat. Når en definerer et referat som at begge parter skal ha gått igjennom det og godkjent det, er det mulig det formelt sett ikke foreligger noe referat. Men at det foreligger et dokument fra den saken, er det jo ingen tvil om. Det går fram av departementets svar til Aftenposten, som står omtalt i Aftenposten 27. november 2019, der de sier at meroffentlighet er vurdert, og at det er unntatt

offentlighet i henhold til § 14 i offentlighetsloven. Da ligger det per definisjon et dokument i departementet, som vi altså mener er sentralt.

Den utviklingen at det ikke blir tatt referat fra den typen møter, er i seg selv skremmende med tanke på vår mulighet til å utøve kontroll. For det var altså sentrale møter i det vi nå kjenner som Nav-skandalen.

Og ikke bare det: Vi fikk også innsyn i en intern kommunikasjon i Nav, som absolutt utvikler hemmeligholdet til et nytt nivå. Da siterer jeg:

«etter nærmere vurdering ser vi at det vil være hensiktsmessig at direktoratet tar kontakt med Riksadvokaten muntlig og avtaler et møte for å gjennomgå saken fremfor å sende brevet. Dette fordi Riksadvokaten praktiserer full offentlighet.»

Da er hemmeligholdet satt i system.

Som jeg sa: Dette forslaget burde vært unødvendig, særlig med utgangspunkt i det både statsråden og statsministeren har sagt, at alle steiner skal snus og det skal være full åpenhet. Men vi har altså opplevd det motsatte. Vi har opplevd alternative sannheter når det gjelder statsministerens presentasjon av hva Frøiland-utvalget i sin tid diskuterte. Det minner litt om det vi har sett utspille seg i det amerikanske senatet i forrige uke, at det ser ut som om noen er villig til å bruke flertallet sitt for å forhindre at sannheten kommer fram – i en så alvorlig sak som vi nå har til behandling.

Jeg håper at alle her vil bidra til at fakta kommer på bordet. Jeg håper at den enighet som har vært i komiteen, også gir seg utslag i et enstemmig vedtak her i Stortinget om at Stortinget skal få se det dokumentet og dermed gi bidrag til opplysning av saken. Statsråden har muligheter her i dag til å varsle om at det er unødvendig å fatte vedtak, dersom han praktiserer den åpenhet som tidligere har vært helt normalt, og ikke prøver å gjemme hemmeligholdet sitt bak diskusjoner som gjelder r-notater og helt andre typer notater enn det notatet vi nå har bedt om.

Svein Harberg (H) [10:17:04]: Denne saken har vært krevende. Det ser vi også i den korrespondansen som har vært mellom kontrollkomiteen og departementet. Usedvanlig mange spørsmål har vært sendt til departementet, og det har vært gitt gode og omfattende svar. Noen ganger har vi sendt spørsmål på nytt for å få ytterligere svar, og departementet har vært ivrige etter å gi svar på spørsmålene på en slik måte at vi skulle få best mulig innsyn i saken.

Så er det riktig, selvfølgelig, som komitéleder Dag Terje Andersen sier, at muligheten til å bruke Grunnloven § 75 ligger der. Den har vært brukt før, men definitivt sjelden, det kan vi i hvert fall være enige om, og det er vel noe av poenget med en slik paragraf – den skal

brukes med forsiktighet. Det var også omtalt da Frøiland-utvalget håndterte dette, at det skal være i helt spesielle tilfeller.

Jeg har lyst til å si to ord om referater. Utgangspunktet var jo, som representanten Dag Terje Andersen sa, at en ba om referater, en forventet kanskje at det var referater fra dette møtet. Referater var et ganske viktig tema i høringen vår i denne saken, for jeg tror vi må kunne si at det var avdekket kanskje litt underlige rutiner når det gjaldt referatføring og godkjenning av referater. Det møtet som er omtalt her, foreligger det ikke noe referat fra.

Vi i posisjonspartiene, altså regjeringspartiene, har også vært med og spurt etter dokumenter. Vi har i kontroll- og konstitusjonskomiteen hatt for vane å stå sammen om å be om å få ut dokumenter som er relevante for saken. Det gjorde vi også denne gangen. Grunnen til at vi var med på å spørre om det en gang til, var nok at vi følte at det var begrunnelsen i det første svaret som ikke hang sammen med vårt spørsmål, der det ble vist til om kontrollkomiteen kunne spørre etter det. Vi er fullstendig klar over at Grunnlovens paragraf snakker om Stortinget i plenum, men jeg har lyst til å understreke det som representanten Dag Terje Andersen sa om at det som har vært praksis, er at er det dokumenter som åpenbart kan være relevante i saken, så unngår en å dra dem til plenum, men leverer dem til komiteen på henvendelse, fordi en vet at dette er en mulighet. Det er kun dokumenteieren som kan vurdere om dette er relevante dokumenter i saken.

Så tror jeg at vi i ettertid skal ha en runde for å se på hvordan departementsinterne notater håndteres, og hva som er departementsinternt. For det er selvfølgelig utfordrende når offentlighetsloven blir brukt til å unndra det offentlighet og samtidig si at det ikke er et offentlig dokument.

Grunnen til at vi ikke er med på dette forslaget, er rett og slett at vi har hatt ufattelig mange spørsmål i denne saken. Vi har hatt en god høring og fått opplysninger på bordet som har synliggjort hvordan prosessen har vært – fra A til Å. Det er vel sjelden vi har visst så mye om detaljene i en sak og hvordan framdriften har vært.

Statsråden avslutter i sitt siste svar til komiteen, av 6. januar, med å si:

«Jeg presiserer at jeg har gitt – og fortsatt gir – fullstendige opplysninger til Stortinget om alle relevante faktiske forhold i denne saken. Jeg har også fulgt den praksis Stortinget selv har etablert for hvilke dokumenter komiteen kan kreve innsyn i og den praksis som er fulgt av skiftende regjeringer.»

Den første setningen der er avgjørende for meg. Når statsråden i svarbrevet og også i dialog sier at det er ingen relevant informasjon å hente, så forholder jeg meg til det. Da synes jeg nok at vi må stole på den beskri-

velsen, og at det blir i overkant å løfte dette til plenum i Stortinget. Det viktige er jo at vi har all informasjon som kan avklare hva som har skjedd i denne saken. Det mener vi at vi har fått, det mener vi at statsråden har bidratt til, det mener vi at alle spørsmål og svar har bidratt til, og at høringen har bidratt til, og kan ikke på noen måte se at det her skulle foreligge noe informasjon som endrer inntrykket av hvordan denne saken har vært håndtert i dialogen mellom Nav og departementet eller oppfølgingen de stedene. Derfor har vi valgt ikke å stille oss bak dette forslaget.

Jeg tror det kan bli prinsipielle debatter om dette også i framtiden, og dem skal vi gjerne være med på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [10:22:58]: Store deler av innlegget til Svein Harberg kunne jeg holdt. Det sitter jo et utvalg sammen som skal vurdere Stortingets kontrollvirksomhet, og jeg tror nok denne erfaringen kommer til å bidra til den diskusjonen, for å si det sånn, og muligens en enda tydeligere nedtegnning av det vi oppfatter som praksis.

Men jeg har et spørsmål til Harberg om konklusjonen, som jeg jo er uenig i. I forbindelse med diskusjonen om Frøiland-utvalget sa representanten Carl I. Hagen, som sitter i vårt felles utvalg:

«Vi har jo hatt denne debatten tre ganger, og et klart mindretall har slått fast en helt prinsipiell selvfølghet for meg, at dersom det oppstår tvil i forhold til kontrolløren og den kontrollerte, må det være kontrolløren som bestemmer hva man trenger innsyn i.»

Er Harberg enig i den gode uttalelsen fra tidligere representant Carl I. Hagen?

Svein Harberg (H) [10:24:01]: Jeg er enig i at Stortinget aktivt skal søke å få den informasjonen som må til for at en skal være trygg på at en vet hva som har skjedd i de sakene vi behandler. Det er det ingen tvil om. Det som blir balansen for oss i denne saken, er om vi på noen måte kan se for oss – når statsråden har presisert at her er det ikke relevant informasjon om det vi trenger å vite – at vi skal gå til det skritt å bruke Grunnloven for å få ut et sånt dokument. Det er det som er balansen vår i denne saken. Som jeg sa, og som er kjent, var vi med og spurte etter dokumentet, men vi aksepterte statsrådens svar. Det prinsipielle synes jeg at vi absolutt skal ta opp i en annen sammenheng.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Solveig Horne (FrP) [10:25:06]: Det er vel ingen tvil om at dette er en av de mest alvorlige sakene som Stortinget har til behandling, og som også komiteen jobber

med. Jeg har brukt de siste dagene til og hatt min fulle hyre med å klare å sette meg inn i all dokumentasjonen som er i denne saken, og det er ganske krevende.

Likevel er det vel heller ingen sak som det har vært så mye dokumentasjon på som Stortinget har fått fra en statsråd. Jeg stusser lite grann når representanten Dag Terje Andersen her sier at det er viktig å få alle fakta på bordet, og at dette kan hindre at sannheten kommer fram. Jeg tror vi må være tydelige og ærlige med oss selv: Dette svaret er ikke avgjørende for hvorvidt sannheten kommer fram, eller for at vi skal få alle fakta på bordet. Det er så mye fakta på dette bordet at vi alle er klar over at dette er den mest alvorlige saken som er til behandling, og som også har kommet fram i den senere tid. Derfor er jeg glad for at komiteen er så grundig i sitt arbeid med denne saken. Jeg ser fram til det granskningsutvalget, som også vil se på selve saken, kommer fram til.

Fremskrittspartiet var også med i posisjon og var enig i at det ble sendt et brev i desember, to ganger, og viser til svaret som ble gitt fra tidligere statsråd Hauglie den 6. januar. Vi må ikke glemme at etter svarbrevene fra statsråden har det vært to dager med høring. Der har det vært full mulighet til å stille spørsmål, og relevant informasjon har kommet fram på høringen. Det er litt spesielt at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV bruker så mye energi på at det er dette svaret de ønsker, som liksom er avgjørende for saken, at de må vise til Grunnloven og en sak knyttet til Quisling fra 1932 og en sak fra 1959, som gjaldt utlån av ammunisjon fra Forsvaret til Raufoss Ammunisjonsfabrikker. Det viser bare at dette er en paragraf som brukes veldig, veldig sjelden og i veldig spesielle situasjoner. Det er en praksis som også har blitt brukt fra andre regjeringer.

Jeg mener at med svaret som den tidligere statsråden ga i svarbrevet sitt den 6. januar, og med det som har kommet fram på høring, er komiteen i god stand til å kunne ta en god avgjørelse og komme med sin konklusjon i merknadene i saken og de vedtakene vi skal gjøre. Derfor kommer ikke Fremskrittspartiet til å støtte dette representantforslaget og mener det ikke er nødvendig for at denne saken skal bli godt nok opplyst.

Hans Inge Myrvold (Sp) [10:28:31]: Som medforlagsstiller og konstituert medlem av kontroll- og konstitusjonskomiteen har eg behov for å dela nokre tankar om grunnlaget mitt for å retta eit slikt representantforslag til Stortinget.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har arbeidd intensivt med innhald og årsaker i saka om praktiseringa av EUs trygdeforordning 883/2004 artikkel 21, òg kjend som trygdeskandalen. Etter eit omfattande arbeid med å kartleggja fakta i heile november og desember er det framleis ein del uavklarte spørsmål frå medlemene i ko-

miteen. Eitt av dei er innhaldet i eit dokument frå møtet mellom dåverande statsråd Anniken Hauglie og direktør i Arbeids- og velferdsdirektoratet, Sigrun Vågang, den 25. oktober 2019, få dagar før saka vart offentleg. Ein samla komité bad om innsyn i dette dokumentet, attende til 3. desember 2019.

Svaret frå departementet er tydeleg på mange måtar, men først og fremst gjev departementet eit svar som stadfestar at det er eit dokument som skjuler seg bak låste departementsdører. Departementet svarar kontroll- og konstitusjonskomiteen at saksdokumentet som er omfatta av innsynskravet, er unnateke offentlegheit.

I den påfølgjande høyringa den 9. og 10. januar vart både tidlegare statsråd Hauglie og statsminister Solberg utfordra på å utlevera det nemnde dokumentet til komiteen. Som kjent for Stortinget har det ikkje vore eit einaste initiativ frå nokon medlem av regjeringa for å få dette gjort. Difor er eg glad for at Stortinget i dag får dette representantforslaget til handsaming i plenum, og at Stortinget samla kan støtta opp under og få svar på spørsmål som framleis ikkje er svara på i det som av mange, m.a. nyutnemnd arbeids- og sosialminister Røe Isaksen, vert omtala som ei av dei mest alvorlege sakene i norsk rettshistorie.

Som avslutning vil eg koma med ei sterk oppmoding til Stortinget. I november i fjor, for berre nokre månader sidan, vart me kjende med undersøkinga til Direktoratet for forvaltning og IKT om tilliten mellom det norske folk og politikarane i denne forsamlinga. Dette var særst dyster lesnad – ein har nådd eit førebels botnnivå på skalaen for tillit. Berre 42 pst. av dei spurde uttrykkjer tillit til leiande politikarar.

Ein situasjon som dette, der regjeringa syner fram ein manglande openheitskultur mot arbeidet på Stortinget, vert sjølv sagt lagd merke til av veljarane og folket. Skal ein gjenreisa tillit og eit godt organisert parlamentarisk arbeid, kan ikkje regjeringa gong etter gong syna ei slik forståing som ein har opplevd når det gjeld utlevering av dette dokumentet. Statsministeren og regjeringa har ved fleire høve uttalt at ein må snu kvar stein. I dette tilfellet har verken statsministeren eller regjeringa bidrege til det. Eg ber difor Stortinget ta grep, slik at kontroll- og konstitusjonskomiteen får gjort sitt naudsynte arbeid med kontrollmynde i denne saka. Difor vonar eg det vert brei støtte frå denne forsamlinga til innhaldet i representantforslaget her i dag.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:32:57]: Jeg vil starte der foregående taler slapp: Er det én ting vi alle er enige om at trygdeskandalen handler om, så er det tilliten til både storting, regjering og forvaltning – ja, til myndighetene i det hele tatt – og det er klart at den tilliten har fått seg en alvorlig trøkk med denne saken. Der-

for har også kontrollkomiteen på Stortinget vært opp-tatt av at vår behandling, den opprydningen som skal skje, og den granskingen som foregår fra granskingsut-valgets side, også skal handle om å gjenopprette tilliten mellom befolkningen og myndighetene, som har svik-tet – med så drastiske konsekvenser for i hvert fall 75 mennesker, som urettmessig har blitt fengslet og dømt.

Vi gjenoppretter ikke tillit til systemet vårt ved å hol-de informasjon tilbake. Vi gjenoppretter ikke tillit til storting og regjering ved at kontrollkomiteen ikke får svar på alle de spørsmålene vi stiller, også i to enstem-mige brev fra komiteen. Tvert imot har linja vært, fra flere av oss, at denne saken skal føre fram til at den hele og ful-le sannheten blir avdekket, at hver stein skal snus. Men akkurat denne steinen skal ikke snus, tydeligvis, og det er egentlig urovekkende, for det gir et inntrykk der ute – for dem som følger med på dette, for dem som ønsker at til-liten skal bli gjenopprettet – av at man ikke faktisk søker full åpenhet og får fram den hele og fulle sannheten.

Jeg er enig i det komitélederen sa om at dette er unød-vendig. Vi skulle ikke måtte behandle dette i plenum.

Jeg reagerer på den begrunnelsen som posisjons-partiet Høyre, og også Fremskrittspartiet, har gitt fra ta-lerstolen nå for at de ikke ønsker å støtte dette forslaget. Vi får høre fra representantene Svein Harberg og Solveig Horne at all informasjon er gitt, og at vi ikke trenger noe mer informasjon nå. Hvorfor sier man det? Jo, fordi statsråden har sagt det. Det kan godt være at statsråden mener det, men det kan ikke Stortinget vite. Vi kan ikke ta det for god fisk, for det er vi som skal beslutte hva som er all relevant informasjon i en slik sak. Og vi kan ikke vite om det møtedokumentet vi snakker om, er relevant, for vi har ikke sett det. Om det så viser seg å være helt ir-relevant for saken, er det greit. Da har vi fått det avklart, da kan vi gå videre, og så slipper vi denne usikkerheten – som dreier seg om og går rett inn i kjernen av kontroll-funksjonen på Stortinget og ikke minst også forholdet mellom storting og regjering.

Det andre problemet med begrunnelsen fra – hittil – Høyre og Fremskrittspartiet i salen er mangelen på en prinsipiell vurdering, for dette dreier seg om hvorvidt Stortinget skal kunne fatte informerte beslutninger. Når altså en enstemmig komité – to ganger – mener at dette kan være relevant, at dette må vi få se, burde man ikke slå seg til ro med at statsråden er uenig.

Det prinsipielle i saken er også tuftet på en sedvane, en praksis, som ble etablert bl.a. i saken om omorganise-ring av Statistisk sentralbyrå. Den gang ble et slikt møte-dokument unntatt offentlighet etter offentlighetsloven § 14 første ledd. På spørsmål – også den gang fra en avis – og overfor kontrollkomiteen på Stortinget ble det hev-det at det ikke forelå noe referat. Den gang kom Sivilom-budsmannen fram til at et dokument som er unntatt of-

fentlighet etter den paragrafen, er å anse som et møte-dokument, og resultatet av saken ble at kontrollkomite-en fikk innsyn i det. Det er viktig å huske den praksisen, for det er mange likheter med den saken vi diskuterer i dag. For det første er det samme paragraf i offentlighets-loven som har blitt brukt. For det andre – der må vi også imøtegå noen av de argumentene som er kommet fra de borgerlige partiene – dreide det seg også den gangen om et etatsstyringsmøte som var sentralt i saken.

Vi hører fra statsministeren, fra arbeids- og sosial-ministeren og fra partier her i dag at dette er et internt departementsnotat, at dette er noe annet. Men nei, det-te er jo også et møte mellom departement og etat, på høyeste nivå og på et helt avgjørende tidspunkt i denne saken, i denne tidslinjen. Det kan ikke bli mer sentralt enn det. Likevel ønsker man ikke å få tilgang til dette møtedokumentet, og det er skuffende.

Jeg vil også vise til – bare for å understreke det også representanten Solveig Horne viste til – at vi har hatt en to dagers høring, og at vi, som også representanten Svein Harberg var inne på, har fått mange svar. Da vil jeg si: Ja, absolutt, og det er jeg glad for. I det store og hele opple-ver jeg at Arbeids- og sosialdepartementet, de andre de-partementene vi har spurt, og statsministerens kontor har svart godt på de spørsmålene vi har stilt. De har i en veldig krevende situasjon tilstrebet å gi oss gode svar, og det er jeg glad for. Men det at vi har hatt høringer og fått svar på andrespørsmål, hjelper jo ikke når vi ikke får svar på dette spørsmålet – verken prinsipielt, når det gjelder forholdet mellom storting og regjering, eller for saken. For det etterlatte inntrykket er at her er det en del av sannheten som ikke kommer fram.

Så vil jeg bare slutte meg til det som har blitt sagt av komitélederen bl.a. om praksisen når det gjelder Grunnloven § 75, og de feilene som ble sagt av statsmi-nisteren i høring, og også i de skriftlige svarene fra davæ-rende arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie. Vi prøver ikke å hevde noen mindretallsrett, vi gjør ikke det. Det er helt sant som arbeidsministeren viste til fra Frøiland-utvalget, at det forslaget som ble fremmet fra SV og Fremskrittspartiet den gang, ikke fikk støtte. Men det er ikke en mindretallshevd vi forsøker her; dette kommer fra en enstemmig komité. Når vi også ser det nødvendig å vise til Grunnloven § 75 i brevet, burde det være ganske tydelig at vi her snakker om en lang, lang praksis der kontrollkomiteen får innsyn i de dokumen-tene man mener er nødvendige for saken.

Jeg er ganske skuffet over at flere partier ikke ønsker å slutte seg til denne viktige prinsipielle avklaringen på den ene siden og det viktige spørsmålet for trygdeskan-dalen på den andre siden. Det er synd fordi vi lenge har sagt at hver stein skal snus, at den hele og fulle sannheten skal komme fram. Det handler også mye om rettferdig-

het overfor ofrene i saken, at de skal vite at Stortinget har sett alt som er å se, og kommet fram til en konklusjon basert på det.

Nå vet jeg at det er statsråden som er neste taler, og derfor vil jeg – på tross av den varslede stemmegivningen som er kommet fra Høyre og Fremskrittspartiet – slutte meg til det komitélederen også oppfordret statsråden til, og som kan avslutte saken her og nå. Det er at statsråden går på denne talerstolen og sier at dette dokumentet vil bli gitt – og la meg understreke: på egnet vis. For det å gi Stortinget et dokument er ikke det samme som offentliggjøring av et dokument; vi kan få det unntatt offentlighet. Det ville fått ro i denne saken, det ville gjenopprettet tilliten til granskningen, til opprydningen, og ikke minst vært viktig rent prinsipielt for Stortingets kontrollfunksjon i tiden framover. Det er min sterke oppfordring til statsråd Røe Isaksen, som skal på talerstolen nå etter meg.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:43:51]: Det er ingen tvil om at Nav-saken er svært, svært alvorlig. Det har tidligere statsråd sagt, det har statsministeren sagt. Begge har gitt uforbeholdne unnskyldninger, og det slutter jeg meg til.

Dette dreier seg om en litt annen type sak, en litt annen type aspekt. Statsråd Hauglie har tidligere formidlet at det er gitt opplysninger til Stortinget om alle relevante faktiske forhold i denne saken. Dersom jeg skulle levert ut departementsinterne dokumenter, kunne det, som vi for øvrig også hørte i innleggene, åpnet for en presedens som Stortinget tidligere har vært avvisende til, og som ville undergrave de hensynene som har begrunnet unntaksadgangen for interne dokumenter. Det er med andre ord rent prinsipielle hensyn som ligger til grunn for regjeringens syn.

Som nevnt tidligere har kontroll- og konstitusjonskomiteens rett til dokumentinnsyn blitt diskutert, bl.a. i forbindelse med et forslag som Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti hadde, om at et mindretall av komiteens medlemmer kunne kreve innsyn i taushetsbelagte og interne dokumenter. Det forslaget ble drøftet i Innst. S nr. 210 for 2002–2003, punkt 4.4., og jeg siterer:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, går mot forslaget om å gi kontroll- og konstitusjonskomiteen utvidet innsynsrett. Likeledes avvises forslaget om 1/3 av de som stemmer eller at medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen skal kunne kreve innsyn i taushetsbelagte eller interne dokumenter, unntatt regjeringsnotater mv. og hemmeligholdte opplysninger av hensyn til rikets sikkerhet.»

Stortinget forkastet forslaget med 66 mot 38 stemmer. Stortinget har med andre ord eksplisitt vurdert og

forkastet en rett til innsyn i interne dokumenter for kontroll- og konstitusjonskomiteen. De samme hensynene taler mot å fatte vedtak etter Grunnloven § 75 f.

Forholdet mellom Stortinget og statsråden er som kjent slik at Stortinget forholder seg til statsråden. Der som interne notater i departementene skal gjøres kjent på lik linje med andre dokumenter, vil denne balansen forrykkes.

Forslagsstillerne viser til SSB-saken, der det ble gitt ut tre interne referater til kontroll- og konstitusjonskomiteen. Det var et unntak fra praksis. I det tilfellet dreide det seg om interne referater i etterkant av tre møter, der sakens spørsmål nettopp var hvilke styringssignaler som hadde blitt formidlet i møtene. At de interne referatene inneholdt den type faktiske opplysninger, er relevant i en meroffentlighetsvurdering. Sivilombudsmanen slo imidlertid fast at det var adgang til å unnta de aktuelle dokumentene fra offentlighet etter offentlighetsloven § 14, om interne dokumenter, akkurat som det er i denne saken. Men i dette tilfellet er det ikke snakk om interne dokumenter som kan kaste lys over avklaringer eller drøftinger som fant sted i møtet. Det er ikke dokumenter som sier noe om hva som faktisk skjedde i møtet, men et notat som er utarbeidet som ledd i forberedelsene i forkant av møtet. De etterfølgende dokumentene, som foreligger i brevs form, og som sier noe om hva som faktisk skjedde i møtet, har blitt oversendt kontroll- og konstitusjonskomiteen som et ledd i forberedelsene til høringen.

Skulle denne typen interne notater bli gitt ut, ville det åpne for en praksis om at slike interne dokumenter helt generelt gis ut, stikk i strid med den prinsipielle linjen Stortinget har lagt seg på. Det ser jeg ikke noen grunn til å gjøre, selv om opposisjonen benytter denne prinsipielle tilnærmingen som utgangspunkt for teorier som det ikke er noe grunnlag for – teorier om at regjeringen har noe å skjule. Det har ikke regjeringen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [10:48:31]: Jeg ble veldig overrasket over statsrådens innlegg og legger til grunn at han, som ganske ny statsråd, har blitt forledet til å holde det innlegget, for her ble mange av de samme feilene som ble sagt av den tidligere arbeidsministeren og statsministeren i høringen, gjentatt.

Statsråden legger stor vekt på å argumentere mot mindretallsrettigheter, men det er fra kontroll- og konstitusjonskomiteens side ikke hevdet mindretallsrettigheter i denne saken. Det kan statsråden legge bort – det er totalt irrelevant.

I forbindelse med Frøiland-utvalgets rapport var det en drøfting om regjeringsinterne dokumenter, særlig r-notater. Dette er ikke i nærheten av det. Dette er et

viktig dokument i forholdet mellom departementet og Nav-direktøren – et møte de hadde – som går til selve kjernen av saken, og som statsråden bruker som begrunnelse for hvorfor vi fikk innsyn i SSB-saken.

Vil statsråden nå – jeg holdt på å si – sette seg inn i fakta i saken og forholde seg til dem?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:49:44]: Jeg tror man gjør klokt i – også som leder av kontroll- og konstitusjonskomiteen – å anta at ansvarlige statsråder som kommer til Stortinget, sier det de mener, og har satt seg inn i sakene. Det er mitt første poeng.

Det andre er at når jeg refererer til komiteens diskusjoner med utgangspunkt i mindretallsforslaget som kom fra Fremskrittspartiet og SV, er det fordi det var en eksplisitt diskusjon også om prinsippet om man skulle ha en generell rett til å be om innsyn fra kontroll- og konstitusjonskomiteens side.

Den diskusjonen vi har i dag, dreier seg om noe litt annet. Den dreier seg om Stortingets rett til å få dokumenter med utgangspunkt i Grunnloven § 75 f. Det er ingen som betviler at Stortinget har den retten. Det vil si at det som Stortinget i dag skal ta stilling til, ikke er om den retten eksisterer, men hvorvidt Stortinget ønsker å benytte seg av den. Det er et vedtak som Stortinget må fatte på vanlig måte.

Til slutt: Regjeringen har gjort den vurderingen at dette er et internt dokument, ikke et møtereferat, men uansett er det et internt dokument. Det er ikke noe prinsipielt skille her fra regjeringens side mellom f.eks. et notat eller dette, som er et forberedende møtenotat.

Dag Terje Andersen (A) [10:51:06]: Jeg registrerer at statsråden fortsetter å argumentere med utgangspunkt i en diskusjon fra 2003 om mindretallsrettigheter, som ikke er relevant for denne saken i det hele tatt.

Når statsråden sier at det ikke er noe mer informasjon i det dokumentet, som han var inne på i sitt innlegg – at vi har fått all informasjon: Bør det ikke være den som kontrollerer, som vurderer det, ikke den som blir kontrollert?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:51:35]: Jeg tror det er klokt å ta utgangspunkt i det som er det vanlige forholdet mellom storting og statsråd. Det er at Stortinget kjenner bare statsråden. Hva betyr det? Det betyr at i alle tilfeller plikter alle statsråder å gi full, relevant informasjon om saker som fremlegges, og selvfølgelig svare på spørsmål fra kontroll- og konstitusjonskomiteen. Det har aldri innebåret at man har en plikt til å legge frem interne dokumenter fra departementet, og nettopp det prinsipielle skillet er det som regjeringen tar som utgangspunkt her. Det er et prinsipielt skille som ikke kom med denne regjeringen; det er et godt etablert

prinsipp. Den viktigste grunnen til det er at hvis man hadde etablert et prinsipp om eller en presedens for at man har adgang til å be om å få utlevert interne dokumenter, ville det kunne forrykke prinsippet om at Stortinget kjenner bare statsråden.

Dag Terje Andersen (A) [10:52:33]: For ordens skyld: Vi har bedt statsråden om innsyn, og vi er klar over at Stortinget kjenner bare statsråden.

Men mye tyder nå på at statsråden ikke har tenkt å bruke muligheten til å følge opp det som er vanlig praksis, at den typen dokumenter som er relevante for en kontrollsak, utleveres uten at en må bruke plenum og Grunnloven § 75 f.

Jeg vil avslutte med et spørsmål: Jeg går ut fra at statsråden, som god Høyre-mann og tidligere næringsminister, startet dagen med å lese Aftenposten. Kunne statsråden tenke seg å reflektere over dagens lederartikkel i Aftenposten, som peker på det prinsipielle forholdet mellom storting og regjering og Stortingets mulighet til å utøve kontroll? Kunne statsråden i ettertid, når han innser bl.a. at mindretallsrettigheter ikke har noe med saken å gjøre, tenke seg å følge rådet i dagens lederartikkel i Aftenposten og la Stortinget få innsyn i et dokument som er midt i kjernen av den saken vi har til behandling?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:53:41]: Jeg har lest dagens lederartikkel i Aftenposten og kommer nok til å svare på den, men jeg kan godt si noe om tankene mine rundt det også her. Den lederartikkelen baserer seg på det samme resonnementet som representanten Dag Terje Andersen har, og som jeg mener er galt i dette tilfellet, fordi det er et internt dokument. Det er den prinsipielle grunnen til at regjeringen tar denne diskusjonen og står fast på det. Interne dokumenter er det ikke etablert noen praksis for at kontroll- og konstitusjonskomiteen – selv ikke med et flertall – har rett til å få utlevert. Man kan selvfølgelig be om det, og det er noen eksempler på at det unntaksvis har blitt utlevert, men det er også klart at det har vært unntak, ikke etablering av en ny presedens.

Det betyr at på spørsmålet om kontroll- og konstitusjonskomiteen har en rett til å få utlevert interne dokumenter fra departementet, vil regjeringens svar være nei, og det er i tråd med Stortingets etablerte praksis.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:54:57]: Det er ganske skuffende å høre at de samme feilene blir gjentatt, også fra talerstolen, når det gjelder denne saken. Jeg reagerer spesielt på den delen av begrunnelsen fra statsråden som handler om at det ikke er noen relevant informasjon i dette møtedokumentet, at det ikke er sentralt for saken. Man kan gjøre en enkel sammenlig-

ning med tidligere praksis, fra SSB-saken, der det også var snakk om et etatsstyringsmøte, og den gang var det grunn til å gi innsyn til Stortingets kontrollfunksjon.

Derfor vil jeg egentlig gjenta spørsmålet fra komitélederen som ikke ble besvart. Det spørsmålet er: Mener statsråden det er riktig at det er den kontrollerte som skal bestemme hva som er relevant i en sak, overfor den kontrollerende? Er det prinsipielt greit?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:55:59]: Som jeg har sagt, og som er forutsetningen for hele dette resonnementet – som også Anniken Hauglie har redegjort for: All relevant informasjon er lagt frem i denne saken. Det er utgangspunktet.

Så er det slik at det vi diskuterer i dag, ikke er hvorvidt Stortinget har en rett til å be om å få utlevert interne dokumenter etter Grunnloven § 75, men hvorvidt Stortinget bør bruke den. Hvis Stortinget skulle vedta det, vil selvfølgelig regjeringen rette seg etter det.

Men det er ikke slik at kontroll- og konstitusjonskomiteen, selv i sin rolle som kontrollør, har en generell rett til å få utlevert interne dokumenter fra departementene. At det har skjedd unntaksvis, er på det rene. Men å gjøre det, som representanten også understreket i sitt innlegg, om til et prinsipp eller en presedens – er ikke riktig, og det er det regjeringen står på, også i denne saken.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:57:06]: Prinsippet og presedensen er jo allerede etablert. Det ble tydeliggjort i saken om omorganiseringen av Statistisk sentralbyrå, og det er en rekke likheter, for da – som denne gangen – var det snakk om et møtedokument der man avsto offentlighet basert på offentlighetsloven § 14, og der man, fordi det var et så sentralt etatsstyringsmøte det var snakk om, mente det var relevant for Stortingets kontrollfunksjon å få innsyn i det dokumentet. Da vil jeg gjenta at det ikke er det samme som å offentliggjøre dokumentet.

Derfor vil jeg spørre statsråden: Hva er det som prinsipielt skiller denne saken fra den etablerte praksisen vi da kom fram til?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:58:00]: Jeg er uenig i at det er en etablert praksis eller en presedens, og det er kanskje der noe av de ulike oppfatningene av denne saken ligger. At det ble gjort, er det ingen tvil om, men det var et unntak fra hovedregelen. Så kan det være en del spesifikke vurderinger av SSB-saken, og at det var møtereferater som sa noe om kjernen i det kontroll- og konstitusjonskomiteen diskuterte, men det er i og for seg ikke hovedpoenget. Hovedpoenget er at det ikke er etablert en slik presedens eller et slikt prinsipp.

Det betyr at det er en vurdering, og da er det ikke slik at kontroll- og konstitusjonskomiteen har en generell

rett til å få interne dokumenter. Hvorfor det? Jo, fordi det ikke er et skille mellom hva slags type interne dokumenter det er – det er interne dokumenter eller ikke, i det øyeblikket de klassifiseres som interne, eller er interne. Det er fordi Stortinget kjenner statsråden. Statsråden plikter å legge frem informasjon, men ikke alt som er av intern dokumentasjon fra eget departement.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:59:08]: Vi kommer ikke videre, de samme begrunnelsene blir gjentatt om igjen. Derfor vil jeg avslutte med en siste oppfordring og et siste spørsmål. Det dreier seg om saken dette springer ut fra, der vi alle – Stortinget, regjeringen, domstolene og påtalemakten – har vært enige om at i denne saken må vi få fram den hele og fulle sannheten. Det er viktig for å gjenopprette tillit til systemet. Mener ikke statsråden at regjeringen og hele folkestyret er tjent med at vi kan gi innsyn i denne saken, med tanke på det ofrene har opplevd, og med tanke på det vi alle har vært enige om: å snu hver stein?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:00:01]: Jeg har tre korte kommentarer. For det første er det en forutsetning for enhver statsråd at man gir det fulle og hele bildet av den relevante informasjonen til Stortinget. Det innebærer, som jeg har sagt, ikke en plikt til å utlevere interne dokumenter.

Denne saken er heller ikke ferdig – på ingen måte. Det kommer til å være mye oppfølging, ikke bare for å rydde opp og gi erstatning til de berørte, men også en oppfølging der det offentlige skal lære. Det er satt ned et eget granskingsutvalg, og jeg har varslet at vi også må se på om vi trenger et lovutvalg for å se på lovteksten og formuleringene der. Det er punkt to.

Mitt tredje poeng er at det er noen prinsipper for forholdet mellom storting og regjering som også har tjent Norge vel over lang tid. Et av de mest grunnfestede prinsippene er at Stortinget kjenner statsråden, og at det dermed ikke er noe prinsipp om eller presedens for at interne dokumenter fra departementene utleveres – selv om det har skjedd i unntakstilfeller.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Michael Tetzschner (H) [11:01:20]: Først vil jeg uttrykke en tilfredshet over at vi får denne saken som en sak for Stortinget, for i det ligger en anerkjennelse av at Grunnloven § 75 f ikke er gått ut av historien, at det er en aktiv paragraf, selv om det forsøksvis har vært argumentert med at den nærmest har historisk interesse. Men det er nettopp fordi vi etter at bestemmelsen kom inn i 1814, har fått parlamentarismen i 1884, og etter det har det altså vært et – skal vi si – mer finstemt samarbeid mellom denne salen, Stortinget, og regjeringen.

Så når det nettopp vises til at det ikke har vært mange saker hvor Stortinget har benyttet seg av § 75 f, er det nettopp fordi den har vært i ryggen for Stortinget i de tilfeller Stortinget har hatt behov for slike dokumenter til sin behandling av sakene. Vi får heller ikke røpet noen hemmelighet med det faktum at vi også i mange perioder har hatt mindretallsregjering. Det har selvfølgelig gjort regjeringen ytterligere lydhør.

Derfor er jeg litt overrasket over statsrådens prosedyre her for det som egentlig skulle være ukontroversielt når det gjelder forståelse av statsretten, forholdet mellom storting og regjering. For det første mener jeg at man går litt feil hvis man i diskusjon om kontrollkomiteens direkte – skal vi si – rekvisisjonsmyndighet overfor regjeringen, blander det sammen med Stortingets rett til det samme. Derfor er jeg beroliget når statsråden – riktignok etter noen resonnementer – sier at hvis man vil påberope seg Grunnloven § 75 f for å få innsyn i dokumenter man mener er relevante, vil regjeringen selvfølgelig etterkomme det. Det gir i hvert fall en etablert base for det vi diskuterer, og den enigheten.

Men jeg legger også merke til at både statsråden og andre har en tendens til å blande inn andre størrelser som ikke har betydning for saken, bl.a. offentlighetsloven. Denne grunnlovsbestemmelsen er mye eldre enn offentlighetsloven vi fikk i 1970, og det er da snakk om allmennhetens innsyn, jevnlig representert ved pressen. Her snakker vi om konstitusjonelt innsyn som Stortinget har, og det er også slik at man kan motta taushetsbelagt informasjon, som vi nettopp har eksempler på at Stortinget både kan få og kan behandle. Offentlighetsloven vil her være et sidespor, også når det fra departementet hevdes at man har vurdert meroffentlighet overfor dem som har bedt om innsyn. Det er rett og slett ikke det saken dreier seg om.

Siden det henvises til at Stortinget bare kjenner statsråden, må jeg også si at det ikke er noe førende forvaltnings- eller forfatningsmessig prinsipp. Det er ingen juridisk maksime. Det er et utgangspunkt for nettopp at man ikke fra statsrådets side kan skyve skyld eller ansvar over på medarbeidere. Men det er mange eksempler på at Stortinget kjenner flere enn statsråden, og det skal faktisk statsråden være lykkelig for, for det betyr av og til at man kan nyansere kritikken når man vet at det er urimelig å belaste statsråden for feil som er gjort i et direktorat eller lenger ned i departementet.

Jeg er forundret over at man nå argumenterer så hardt for et standpunkt som ikke kan opprettholdes. I grunnlovsrevisjonen var den eneste endringen vi gjorde i denne paragraf, § 75 f, å forandre innsynsretten, hvor omtalen var offentlige dokumenter, til offentlige papirer, og det var nettopp også for å løsrive det fra det velkjente dokumentbegrepet i forvaltningsloven. Så det

egentlige vernet man har mot utlevering, gjelder rent private brev, private opptegnelser. Når man er satt til å styre offentlige interesser og i den forstand betjener seg av dokumenter internt, er betegnelsen ikke det som setter grensene for Stortingets innsynsrett etter § 75 f, hvis det har med styringen av staten å gjøre, og hvis kommunikasjonen er av interesse.

Det er selvfølgelig også riktig at § 75 f er en kontrollbestemmelse, og det vil si at den er tilbakeskuende. Det sier jeg også for å mane i jorden de skremsler man får om hva det ville føre til hvis Stortinget fikk utlevert dette dokumentet. Det er ikke snakk om at Stortinget ber om løpende innsyn i prosesser som regjeringen og departementene helt berettiget må ha for seg selv. De må kunne tenke høyt internt uten at det blir en offentlig sak, det vil jeg forsvare. Men dette er en kontrollbestemmelse, hvor det er snakk om kjente dokumenter som inngår i en saksbehandling for Stortinget. Det sier seg selv at det er en veldig høy terskel om man må gå til Stortingets plenum og be om et plenarvedtak for å få ut enkelte dokumenter. Alle vil forstå at det ikke vil være en del av den løpende virksomheten som kontrollkomiteen skal drive med. Den diskusjonen man hadde i 2003, var nettopp om kontrollkomiteen skulle ha utvidede beføyelser ved direkte henvendelser til statsapparatet. Det er det veldig gode grunner, som man kan snakke seg varm om, til at det ikke skal ha. Det ligner litt på den andre diskusjonen vi også har hatt når det gjelder komiteene og deres kompetanse her i Stortinget. De har heller ikke fått delegert egen beslutningsmyndighet. Man må gå via Stortinget hvis man skal ha ut en beslutning fra Stortinget.

Så vil jeg si at det ikke må bli slik at man mistror dette ut fra partipolitiske motiver. Vi må ikke ende i den amerikanske fellen eller det som for tiden opphever «checks and balances»-systemet man ellers er stolt av, nemlig at det er kontroll med makten, og redusere dette til et spørsmål om taktisk partipolitikk.

Når det gjelder grunnen til at jeg ikke vil stemme for henstillingen slik den nå har kommet fra en samlet kontroll- og konstitusjonskomité, var Harberg noe inne på dette, selv om jeg også her må nyansere litt. Det kan ikke være slik at man sier at statsrådets forsikringer om at alt er i orden, danner den ytterste grense for Stortingets innsyn i kontrollsammenheng. Slik kan det ikke være. Det er Stortinget som til enhver tid vil ha den definisjonsmakten. Men så må jeg si at i denne sammenheng har det altså blitt nedsatt en granskingskommisjon. Stortinget har til og med vedtatt en særlov som gjør at man uhindret av pliktbelagt taushet kan ytre seg til den kommisjonen. Det vil si at denne saken kommer tilbake til Stortinget, og så kan jo Stortinget vurdere om en har fått innsyn i alle de dokumentene en ønsker, for da har Stortinget også en sak.

Det bringer meg til neste poeng, og det er at det vi nå diskuterer, er resultatet av en hastig muntlig redegjørelse fra statsrådens forgjenger. Jeg vil faktisk si at Stortinget må smøre seg med tålmodighet og vente på en granskingskommisjon som har utvidet innsynsrett per definisjon, og hvor vi har god erfaring for at regjeringen selv etterkommer granskingskommisjonenes ønske om innsyn også i interne dokumenter. Det skjedde bl.a. i granskingskommisjonen som gikk gjennom hele oppspillet til bankkrisen i sin tid. Det er også lettere for disse granskingskommisjonene nettopp på grunn av de særbestemmelsene de får, å få tak i de dokumentene som de mener er relevante for å gi en samlet fremstilling for nasjonalforsamlingen.

Derfor vil jeg, på bakgrunn av den saken som ikke foreligger – for det foreligger jo ikke en ferdig innstilling fra noe hold, ikke fra regjeringen, det foreligger en muntlig redegjørelse fra statsråden umiddelbart etter at Nav-saken ble kjent – si at det er for tidlig å si at Stortinget skal kreve interne dokumenter utlevert. Stortinget vil da kunne komme tilbake til det og vurdere det, og jeg håper at det skjer ut fra synet på en institusjonell kontroll med regjeringen, og ikke ut fra partipolitiske overveielser eller mer taktisk begrunnede argumenter.

Dag Terje Andersen (A) [11:12:10]: Jeg må si at jeg lyttet med interesse til innlegget fra representanten Tetzschner. Jeg syntes det var en god linje i resonnementene – helt fram til jeg hørte konklusjonen, som jeg ikke akkurat syntes passet noe særlig med den linja. Men jeg vil understreke særlig det representanten Tetzschner sa om å unngå amerikanske tilstander. Som jeg sa i mitt åpningsinnlegg, er det at vi havner i en situasjon der det å skulle utføre kontrolloppgaven blir vanskelig gjort fordi en regjering har flertall i Stortinget, en veldig alvorlig situasjon.

Jeg vil også svare representanten Horne, som spurte hvorfor vi som forslagsstillere brukte så mye energi på denne saken, at det er veldig uvanlig å behandle forslag som har sin hjemmel i Grunnloven § 75 f. Men så er det da også en veldig uvanlig sak. Jeg vil si det slik. Når vi har brukt litt energi på den, er det på vegne av Stortinget – og inntil vi kommer hit i salen, er det på vegne av en samlet komité, som altså har ment at dette dokumentet er sentralt for den vurderingen vi nå skal gjøre, bl.a. av tilliten til statsråden. Derfor er dokumentet viktig. Jeg er veldig enig med representanten Tetzschner i at vi absolutt ikke må havne i en situasjon der det er den som sitter med informasjon, som skal vurdere om den er relevant for dem som skal kontrollere. Det ville være en farlig situasjon for oss å havne i.

Jeg har sagt – og statsråden har sagt – at vi kjenner bare statsråden. Ja, poenget med det er at det er stats-

råden vi kan stille til ansvar, og det er vi fullstendig klar over i denne saken.

Jeg har ikke hørt noen andre eksempler på at en regjering har sagt nei til å utlevere dokumenter, annet enn at det er vist til ett eksempel, knyttet til Mongstad-saken, som vel var bl.a. en kommunikasjon mellom to departementer. Men dette er ikke den type sak; dette er en sak som går til kjernen av selve saken vi har til behandling, nemlig dialogen mellom departementet og Nav. Derfor håper jeg statsråden kikker på lederartikkelen i Aftenposten en gang til og tenker seg om.

Jeg må si jeg synes det blir en trist dag, med tanke på de stemmegivningene som er varslet. Hvis jeg forutsetter at de partiene som sogner til regjeringa, men ikke har sagt noe, også stemmer for det regjeringspartienes representanter har sagt, betyr det at Stortinget aksepterer at regjeringa skal bestemme hva som er relevant for Stortinget å få innsyn i, i en situasjon der vi utøver kontroll. Jeg advarer mot å gjøre et slikt vedtak. Her burde det være enstemmighet for å ivareta Stortingets kontrollfunksjon på en ordentlig måte.

Svein Harberg (H) [11:15:58]: Jeg tror ikke jeg har behov for å gjenta hovedmomentene i mitt første innlegg, men et par ting må kommenteres.

Freddy André Øvstegård sier at dette er et helt kritisk dokument og tidspunkt. Da har ikke vi lest samme tidsplan i denne saken – det må jeg bare si. Alt var avklart før dette tidspunktet, så at dette plutselig er det avgjørende tidspunktet, synes jeg er veldig rart.

Så er jeg jo enig i, som også representanten Tetzschner sa, at det med hvem som skal vurdere hva som er relevant, er vanskelig og krevende, men det er altså slik at komiteen har bedt statsråden sende over alle relevante dokumenter i våre spørsmål til statsråden. Det betyr at vi har lagt den vurderingen til statsråden – å skaffe fram all relevant informasjon. Jeg må si at tidligere statsråd Hauglie har vært offensiv, åpen og ærlig og gitt alle relevante opplysninger – ja, det var vel til og med en stund hun syntes det var i overkant mye vi fikk, men det var vel fordi vi skulle gå gjennom det i vår komité.

Så refereres det til – jeg tror det ble sagt ordrett, men det skal jeg gi meg på hvis det er feil – at Sivilombudsmannen har etablert ny praksis. Ja, det kan altså ikke Sivilombudsmannen gjøre overfor Stortinget, det er det Stortinget selv som bestemmer. Sivilombudsmannen ga i den konkrete saken om SSB-ledelse rett i at det dokumentet burde utleveres, men i det samme dokumentet hadde Sivilombudsmannen mange betenknninger rundt det og sa også at det kunne være anledninger der dette ikke var relevant. Så jeg tror vi skal være forsiktige med å gi Sivilombudsmannen makt i denne sal, slik som det var referert til her.

Carl-Erik Grimstad (V) [11:18:32]: Jeg vil begynne med å takke representanten Tetzschner, selv om han ikke er i salen, for hans rettsbelæring når det gjelder denne saken. Jeg følger langt på vei hans resonnement, men jeg støtter også hans konklusjon, for Venstre kommer til å følge flertallet i Stortinget i denne saken i dag, og forslaget vil da sannsynligvis bli nedstemt. Det behøver ikke å bety at vi ikke kan komme tilbake til saken senere, og jeg tror det er riktig at vi gjør det. Det er en svært viktig sak. Det er en sak som involverer alle tre statsmakter – for ikke å si fire – og «overgrep» i forbindelse med behandlingen i disse statsmaktene.

Det har vært henvist til utvalget som vurderer Stortingets kontrollfunksjon i denne saken. Der sitter også jeg, og dette har vært et viktig spørsmål i dette utvalget, uten at jeg skal gå nærmere inn på hva som sies der. Det som ikke har vært fremmet som argument i denne saken, er at dette i dypeste grad dreier seg om kommunikasjonen mellom ytre og indre etat. Det bør nok sies i denne debatten at skulle det skapes presedens for at kommunikasjonen umiddelbart på forlangende – gjerne mindretallets – skulle bli utlevert, ville det umiddelbart opplagt føre til en mindre presis kommunikasjon mellom ytre og indre etat, dvs. at den legges om til å være muntlig. Det vil sannsynligvis bidra til å svekke presisjonsnivået i saksbehandlingen i enkelte saker.

Jeg tror ikke at en utlevering av disse dokumentene umiddelbart vil skape presedens i denne saken, nettopp på grunn av dens alvorlighet. Jeg håper i hvert fall at en tilsvarende situasjon som den vi har opplevd i Nav-saken, aldri mer vil oppstå.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:21:34]: Det er et par ting som blir sagt som jeg må imøtegå.

Først til representanten Harberg: Vurderinger av hva som er kritisk og ikke kritisk, får vi jo alle ta, men det er i hvert fall slik at en enstemmig kontrollkomité mente at dette møtedokumentet var viktig. Og det er noen åpenbare grunner til det – for det første at det var det første møtet mellom statsråden og Nav-direktøren i denne mest alvorlige rettssikkerhetsskandalen i nyere norsk historie. Det burde være grunn nok til å si at dette er et kritisk viktig møte på et viktig tidspunkt i saken.

Så viser representanten Harberg til dette med Sivilombudsmannen, og det tror jeg det er greit å bare få avklart: Undertegnede har i hvert fall ikke forsøkt å hevde at Sivilombudsmannen etablerer noen praksis for Stortinget. Sivilombudsmannen pekte på at et dokument som er avslått offentlighet etter den paragrafen i offentlighetsloven, per definisjon er et møtedokument. Det møtedokumentet fikk kontrollkomiteen innsyn i i forbindelse med SSB-saken. Sånn sett var det da Stortinget som presiserte hva som var praksis. Det er blitt vist til at

det var et unntak, og da tenker jeg at denne saken og dens alvorlighet burde kunne være et godt argument for hvorfor man kommer til samme konklusjon når det gjelder dette møtedokumentet.

Så må jeg bare føye meg inn i rekken av dem som sier at representanten Tetzschner hadde et godt innlegg – helt fram til konklusjonen. Jeg vil begrunne det. Ja, det er satt ned et granskingsutvalg – legg merke til ordforskjellen, representanten Tetzschner kalte det en granskingskommisjon, og det kunne jo tyde på at det er Stortinget som har bestilt den granskingen, men det er det altså ikke. Det er satt ned et granskingsutvalg av regjeringen, og det blir ansett som et norsk offentlig utvalg, vil jeg tro. Det er ikke noe Stortinget egentlig har noe med å gjøre. Strengt tatt – formelt vet vi ikke engang om det utvalget vil gi en sak til oss, om regjeringen vil levere en sak til Stortinget, fordi det er å anse som et norsk offentlig utvalg. Så formelt sett blir det en avsporing. Det handler igjen om prinsipielt ganske viktige saker, nemlig om forholdet mellom storting og regjering, der vi er nødt til å ta utgangspunkt i Stortingets kontrollfunksjon og ikke la regjeringsnedsatte utvalg påvirke hva vi beslutter å gjøre her i denne salen når vi skal komme til bunns i den mest alvorlige rettssikkerhetsskandalen i nyere norsk historie.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:25:09]: Jeg vil gjerne komme med et par merknader helt til slutt.

For det første: Dette er en sak med flere spor, og det er flere forskjellige diskusjoner. Som jeg var veldig klar på i mitt innlegg, er det ikke slik at jeg eller regjeringen blander det som er kontrollkomiteen, og det som er Stortinget. Slik jeg har oppfattet premisset i en del av spørsmålene fra opposisjonen, og det er mulig jeg da har misforstått, har det vært at kontrollkomiteen burde fått, eller nærmest har en rett til å få, disse dokumentene utlevert hvis man ber om det. Det har jeg da argumentert for at regjeringen mener ikke er tilfellet.

Den diskusjonen vi har i dag, handler om noe annet, for den handler om Stortingets mulighet til å be om å få disse dokumentene utlevert med utgangspunkt i § 75 f i Grunnloven. Det er ingen som bestrider at Stortinget har rett til å be om det. Så kan det være en diskusjon om hvor ofte man har brukt den retten. Det skal jeg ikke gå inn på nå – men dette er det ingen som bestrider.

Det betyr også at jeg antar at representanten Tetzschners poeng om at kun private brev er unntatt, gjelder nettopp den diskusjonen man har, med utgangspunkt i Stortingets rett til å be om å få utlevert dokumenter med utgangspunkt i Grunnloven § 75. Det er en vurdering jeg også deler, når det gjelder den diskusjonen vi har i salen i dag. Derfor er det også, som jeg sier, helt åpenbart at hvis Stortinget fatter et vedtak, vil selvfølgelig regjeringen rette seg etter det.

Det er også greit igjen å understreke at dette ikke er kommunikasjon mellom departementet og den ytre etat. Som statsråd Hauglie også har redegjort for, har oppfølgingen av møtet med alle konklusjonene og nett-opp kommunikasjonen mellom departementet og den ytre etat blitt sendt over til komiteen. Dette er et internt dokument, et møteforberedende dokument. Det er heller ikke, som jeg ser at komiteen også har registrert, et referat.

Så er det én ting som er viktig å si helt til slutt, bare for å oppklare det – og det kan godt hende det er unødvendig å si det: Det er selvfølgelig ikke slik at det er statsråden selv som etter eget forgodtbefinnende setter grensen for hva som er relevant informasjon. Det er det veldig viktig å understreke. Det er et av de aller viktigste ansvarene man har som statsråd, ikke minst når det er saker i kontroll- og konstitusjonskomiteen, at når kontroll- og konstitusjonskomiteen ber om alle relevante dokumenter, skal de få alle relevante dokumenter.

Det betyr at diskusjonen her etter min mening dreier seg om de prinsipper Stortinget selv har sluttet seg til, som tilsier at det ikke innebærer en plikt til å levere ut interne dokumenter. Det har blitt gjort unntaksvis. Men, som sagt: Stortinget kan be om å få det utlevert etter § 75.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr 2.

Sak nr. 3 [11:28:32]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Marian Hussein og Sheida Sangtarash om et styrket krisesentertilbud for voldsutsatte (Innst. 86 S (2019–2020), jf. Dokument 8:168 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Silje Hjemdal (FrP) [11:29:18] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke forslagsstillerne for at de setter en viktig problemstilling i fokus. Det er kritisk at de som trenger krisesentertilbud, blir møtt på en god måte og med et godt nok tilbud. Vi må bare erkjenne at det er kanskje lite som er så belastende og traumatisk

som å bli utsatt for vold fra en av sine nærmeste, gjerne en man er glad i. I mange tilfeller er dette noe som går over tid. Det er dessverre vanlig å føle seg fanget i forhold der man blir truet med eller utsatt for f.eks. fysisk og psykisk vold. Det å bryte ut av en situasjon der man blir utsatt for vold fra en av dem man er glad i, eller en som er veldig nær, er vanskelig nok i seg selv. Derfor er det viktig at det offentlige mottaksapparatet er godt nok til å minske belastningen for den enkelte når de søker hjelp.

Dessverre er det slik at vold mot kvinner og vold i nære relasjoner er et omfattende og strukturelt samfunnsproblem. Dette belyses i saken, og det vises også til i merknader fra komiteen.

Vi må også erkjenne at kvinner i større grad enn menn blir utsatt for grov vold, omfattende kontroll, trusler, seksuell vold og partnerdrap. Vold går også ut over barna, både direkte og indirekte, noe som gjør det enda mer avgjørende at man sikrer gode krisesentertilbud.

Når vi ser på intensjonen i representantforslaget, er det ikke vanskelig å være enige om at krisesentertilbudet skal og må, og har potensial til å kunne, bli bedre. Samtidig ser vi at forslagsstillerne til dels slår inn noen åpne dører og også peker på ting som statsråden i sitt svarbrev til komiteen redegjør godt for – tiltak som allerede er igangsatt.

Det er tydelig at kommunene er nærmest til å finne det tilbudet som passer best for brukerne. Samtidig foreslår man å drive en detaljstyring av tilbudet, hvordan man skal bemanne. Det er jeg og komiteens flertall veldig skeptiske til at skal besluttes på et politisk nivå.

Jeg viser til statsrådens svarbrev og synes at han redegjør godt for de ulike tiltakene der. Det er ikke flertall for å gå for forslaget slik det nå foreligger.

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Kari Henriksen (A) [11:32:39]: Dette er et bra forslag fra SV, og det er gode kommentarer og merknader komiteen har beskrevet i saken. Jeg vil også takke saksordføreren for en god gjennomgang og for å ha lost oss i komiteen igjennom.

Arbeiderpartiet mener at det ikke er godt nok sånn som det er i dag når det gjelder krisesentre og praksis. Vi har derfor tidligere fremmet forslag om konkrete forbedringer, bl.a. i Dokument 8:73 S for 2014–2015. Der hadde vi 18 forslag, der vi bl.a. foreslo å forskriftsfeste kvalitetskrav, regler om kompetansekrav og tiltak for å ivareta barn på en bedre måte – for å nevne noe.

I Dokument 8:99 S for 2018–2019 pekte vi på forslag vedrørende kvinner i aktiv rus.

SV trekker opp andre og viktige forhold i sitt forslag i denne innstillinga.

Regjeringa har bebudet at det skal komme en evaluering av krisesentertilbudet. Det er Arbeiderpartiet enig i, og vi ber regjeringa komme tilbake med en samlet gjennomgang av både evalueringen og de utfordringene som står igjen i krisesentertjenesten. Jeg forventer at den bebudede evalueringen og gjennomgangen også tar inn over seg det som fremdeles er kritikkverdig, som f.eks. tilbud til kvinner i aktiv rus, tilbud til funksjonshemmede, og menn, og at man også ser på hva som hindrer voldsutsatte i å søke hjelp. Enkelte har pekt på at kvinner er veldig økonomisk avhengige. Andre peker på at det mangler boliger som de voldsutsatte kan flytte til etter at de har vært på krisesenteropphold.

Krisesentersekretariatet og krisesentrene har over år vært veldig opptatt av problematikken med henteekteskap. Det er en problematikk som er alvorlig, der kvinner som blir voldtatt og utsettes for vold over tid, er uten muligheter til å komme bort fra disse forholdene. Disse kvinnene må få bedre beskyttelse.

Regjeringa lanserer også en handlingsplan for sameområdet. Det har vi ventet på en god stund, så det er bra. Men jeg vil bare si til statsråden – jeg håper han kan være konkret på det – at handlingsplanen må bli mer konkret. Det er en tendens til at handlingsplaner er for lite forpliktende, for diffuse når det gjelder ansvar, og inneholder for lite penger. Så der håper jeg at statsråden sammen med justisministeren er tydeligere.

Jeg tar opp forslaget der Arbeiderpartiet er medforlagsstiller.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Monica Carmen Gåsvatn (H) [11:36:11]: De første krisesentrene ble etablert av frivillige på 1980-tallet. 30 år senere ble det et offentlig ansvar å sørge for et krisesentertilbud til befolkningen. Loven pålegger kommunene å gi voldsutsatte kvinner, menn og barn et helhetlig tilbud og utgjør en milepæl i arbeidet med å bekjempe vold i nære relasjoner. Samtidig har kommunene stor frihet til å bestemme hvordan de i praksis vil organisere tilbudet sitt.

Etter en sterk økning i antallet mannlige beboere og dagbrukere rett etter at loven ble innført, har antallet stabilisert seg de siste fem årene. Ferske tall fra 2017 og 2018 viser at det er 200 færre overnattinger totalt. Andelen menn er fortsatt svært lav sett i forhold til andelen kvinner.

Jeg vil gå nærmere inn på to av punktene i representantforslaget.

Det første går på 80 pst. statlig finansiering gjennom øremerking. Da loven ble vedtatt i 2010, bestemte Stoltenberg-regjeringen at den statlige delen av finansieringen skulle innlemmes i de kommunale rammene. Dette

skulle være en reform helt i tråd med prinsippet om kommunalt selvstyre, hvilket står veldig sterkt i Norge. Utgangspunktet var at kommunene er nærmest til å finne det best tilpassede tilbudet for brukerne, og at de kan organisere tilbudet slik de selv mener er best, ut fra lokale forhold.

Hva er det som har endret seg nå, ti år etter at loven trådte i kraft? Er det slik at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV mener at kommunene nå er mindre i stand til å foreta lokale prioriteringer? Er det slik at disse partiene heller vil legge opp til en sentralisering ved at de foreslår statlig øremerking av krisesentertilbudet?

Så til det andre forslaget: Forslagsstillerne foreslår innføring av krav til tilstrekkelig nærhet. Krisesenterstatistikken for 2018 viser at de fleste sentrene betjener flere kommuner og dekker store geografiske områder. En fordel med dagens ordning er at de kan sørge for et tilbud der de selv ønsker.

Nordlandsforskning viser i sin rapport fra 2019 at det er klare forskjeller når det gjelder størrelser på krisesentrene. Kommuner med de minste sentrene bruker mer penger per innbygger enn de som forvalter de mellomstore og store sentrene, uten å kunne slå fast at pengebruken gjenspeiler seg i kvaliteten på tilbudet. De store sentrene er i kommuner og kommunesamarbeid med mange innbyggere, og ifølge rapporten er det slik at «store tilbud kan ha stordriftsfordeler som mindre tilbud ikke har». De har også spesiell kompetanse når det gjelder æresrelatert vold, tvangsekteskap og vold i nære relasjoner blant minoriteter.

Er det slik at geografisk avstand er viktigere for Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV enn kvalitet i tjenestene og kommunenes mulighet til selv å bestemme hva som er best, ut fra lokale forhold?

Høyre er opptatt av at vi skal vurdere tiltak som sikrer et godt krisesentertilbud, og at krisesentrenes viktige rolle i den helhetlige innsatsen i kommunene framheves. Derfor støtter vi ikke de framlagte forslagene.

Olav Urbø (Sp) [11:39:25]: Først og fremst vil jeg takke forlagsstillerne for å ta opp et viktig tema. Senterpartiet støtter intensjonen i forslaget. Tal frå Bufdir viser at det i 2018 var 1 842 personar, fordelt på over 1 700 kvinner og 135 menn, på krisesentera – altså var 93 pst. kvinner. Ni av ti kvinner hadde vore utsette for gjentekne overgrep. Over halvparten av kvinnene hadde levd i parforhold før dei oppsøkte krisesenter. Ei gruppe som tydeleg skil seg ut, og som utgjør majoriteten av dei som bur på krisesentera, er kvinner med innvandrarbakgrunn. Desse kvinnene er ikkje berre utsette for psykisk eller fysisk vald i heimen. Dei manglar òg ofte nettverk. Det er difor særskilt viktig med treffsikre tiltak og hjelp til denne gruppa.

Det er kommunane sitt ansvar å sikre eit forsvarleg krisesentertilbud til kvinner, menn og barn som er utsette for vald eller trugslar om vald i nære relasjonar. Erfaringa viser at tilbudet varierer, og det er ulike utfordringar – som kapasitet, økonomi, ressursar, tilgjenge, lang reiseveg til nærmaste krisesenter, bemanning etc. Det er det offentlege sitt ansvar at personar som er utsette for vald og trugslar, og som treng husly for ei stund, vert varetekne på ein god måte, uavhengig av kva kommune dei bur i.

Eg viser til innstillinga, der Senterpartiet – saman med SV og Arbeidarpartiet – fremjar forslag om å be regjeringa kome attende til Stortinget med ei eiga sak om krisesentertilbudet. Senterpartiet meiner det vil vere naturleg å få ei evaluering av krisesentertilbudet, som regjeringa arbeider med, jf. svarbrev frå statsråden dattert 18. september 2019.

Senterpartiet står forslaget om ei evaluering av krisesentertilbudet for menn og forslaget om å betre krisesentertilbudet til den samiske befolkninga. Ulike rapportar viser at det i høve til befolkninga elles er langt fleire i den samiske befolkninga som opplever vald og overgrep. Ein samrøystes komité erkjenner det. Senterpartiet meiner det kviler eit ansvar på regjeringa når det gjeld å følgje opp funna i desse rapportane.

Når dette er sagt, er det uansett ein ting ein ikkje kan evaluere seg vekk ifrå – det er at kommunane har tilstrekkeleg med ressursar. Når det gjeld krisesenter, kan ein ikkje effektivisere med nye tekniske løysingar, nettsider og digitale tenester og skjema. Krisesentra må ha nok folk med rett kompetanse. Då er vi igjen attende til kommuneøkonomien. For mange kommunar var budsjetthandsaminga før jul kutt, kutt og kutt. For Senterpartiet er styrking av kommuneøkonomien heilt avgjerande for gode tenester der folk bur, og det gjeld sjølv sagt òg for krisesentera. Diverre er kommuneøkonomien svekt under regjeringa Solberg.

Eg tek til slutt opp forslaget frå Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Olav Urbø har tatt opp det forslaget han refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:42:15]: Vold mot kvinner er et strukturproblem i Norge, et omfattende samfunnsproblem. En av ti norske kvinner har vært utsatt for voldtekt i løpet av livet, og vi vet at de fleste voldtekter, mesteparten av den seksuelle volden som foregår i Norge, skjer mellom folk som kjenner hverandre. Vi har heldigvis hatt en bevegelse som har opprettet krisesentre på frivillig basis rundt omkring i landet, og som har ført fram kampen mot vold mot kvinner. Det har etter hvert blitt tatt over av det offentlige.

I 2011 fikk kommunene hele ansvaret for å finansiere krisesentertilbudet. Da hviler det et ansvar på oss for

å se til hvordan det har gått. Vi vet at de økonomiske rammene for de ulike krisesentrene kan variere fra 1,4 mill. kr til nærmere 23 mill. kr. Vi vet at flere krisesentre har blitt lagt ned. Det meldes om at kommuner shopper krisesenterplasser langt vekk fra kommunen – noe som gir mange timers reisevei.

Vi er etter Istanbul-konvensjonen forpliktet til å sørge for et skikkelig tilbud til dem som blir utsatt for vold og overgrep. Spørsmålet er om vi faktisk følger opp de forpliktelsene når vi ser hvor alvorlig situasjonen er på krisesentrene i dette landet. Det er ganske skremmende fortellinger – i hvert fall de jeg har hørt – fra krisesentre rundt omkring i landet, og det mener vi ikke holder, i hvert fall ikke vi i SV. Derfor mener vi det er på tide å lære av erfaringene og se at den omleggingen av finansieringen ikke har fungert. Det hviler kanskje et særlig ansvar på oss tre rød-grønne partier. Derfor er jeg også litt skuffet over at ikke flere enn SV støtter forslaget om å endre finansieringsmodellen, for det hadde tjent oss godt at vi, som i utgangspunktet innførte den endringen, var de første til å ta lærdom av det. Det vil jeg understreke fra talerstolen at i hvert fall SV har gjort. Vi tar vårt ansvar og foreslår en annen modell, som sikrer at krisesentrene skal være et lavterskeltilbud og et likeverdig tilbud i hele landet. Det er ikke lavterskel når det er flere timers reisevei til nærmeste krisesenter.

Med det tar jeg opp SVs forslag.

Presidenten: Da har representanten Freddy André Øvstegård tatt opp de forslagene han viste til.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:45:38]: Vold og seksuelle overgrep mot kvinner og barn er et stort samfunnsproblem, og det er et tema som engasjerer meg sterkt. Jeg er glad for at det er en så tydelig tverrpolitisk enighet om at vi må forhindre vold og seksuelle overgrep mot både voksne og barn. Den enigheten er viktig for feltet.

Regjeringa har gjennom opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og unge fått til en historisk satsing for å sikre et bedre tilbud til barn og unge som utsettes for disse grusomme kriminelle handlingene. Innsatsen i 2020 vil være i overkant av 1 mrd. kr. Det er viktig for å kunne hjelpe flere og ikke minst for å kunne gi bedre hjelp.

Det er ti år siden krisesenterloven trådte i kraft. Jeg vet at mange kommuner jobber veldig bra med å ta vare på kvinner, menn og barn som har behov for hjelp i en kritisk livssituasjon. Jeg vet også at kvaliteten er ujevn, og at vi må fortsette å jobbe for å få til et bedre tilbud.

Representantene setter fingeren på flere sentrale utfordringer i tilbudet. Det er kompliserte problemstillinger der vi må balansere mellom målet om et likeverdig tilbud i hele landet og hensynet til det store mangfoldet

som finnes i kommunene. Det er dessverre ingen enkle løsninger.

La meg kommentere noen av de tiltakene som er foreslått. Først til dette med finansiering og forslaget om å gå tilbake til en statlig delfinansiering av krisesentertilbudet: Jeg skjønner ønsket om å sikre lik finansiering av alle sentre, men vi må huske at ansvaret for krisesentertilbudet er lagt til kommunene. Kommunenes selvstyre er et viktig prinsipp, og det er stor enighet om at kommunene skal kunne organisere sine lovpålagte oppgaver slik de selv mener er best, ut ifra de lokale forholdene.

Når det gjelder nærhet til krisesenter, er det klart at det er en utfordring at noen utsatte har over 300 km til nærmeste krisesenter, men heldigvis er det de aller færreste, og mange har mye kortere reisevei enn dette. Vi bor i et langstrakt land, med spredt befolkning. Vi har nettopp fått en rapport som viser at tilbudet ved de minste sentrene ofte er dårligere enn ved de større sentrene. På de små sentrene er det flere beboere som drar tilbake til voldsutøveren, det er mindre samarbeid med andre tjenester, og det er mindre kompetanseutvikling. Dette er bekymringsfullt, og det gjør at jeg ikke er sikker på at tilbudet automatisk blir bedre om det etableres på små sentre. Jeg tror vi heller må se på andre løsninger.

Jeg er ellers enig i at situasjonen i Finnmark, der det eneste samiske krisesenteret er lagt ned, er uholdbar. Direktoratet vårt følger opp Karasjok kommune tett, med mål om å gjenopprette og styrke et samisk krise- og incestsentertilbud.

Regjeringa jobber også med en handlingsplan om vold i nære relasjoner, som skal ha en egen del om vold i samiske områder. Det er naturlig å vurdere tiltak på krisesenterfeltet.

I regjeringsplattformen står det at vi skal evaluere ordningen med overføring av ansvaret for krisesentrene til kommunene og vurdere tiltak som sikrer et godt krisesentertilbud. Jeg kan forsikre Stortinget om at dette er noe jeg er opptatt av å følge opp. Mange tiltak er i gang i regi av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Vi fikk i november et godt kunnskapsgrunnlag, og vi vurderer fortløpende om det er behov for nye tiltak.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Henriksen (A) [11:49:00]: Statsråden var i sitt innlegg inne på det med forskjeller i Kommune-Norge når det gjelder krisesentertilbudet. Jeg kommer fra Agder-regionen, og jeg var faktisk en av de første frivillige som var med på å etablere et frivillig krisesenter hos oss. Da hadde vi en telefon i veggen og en sofa. Det var tilbudet den gangen, så det har bedret seg mye. Men det er store forskjeller, og vi ser en regjering som øker forskjellene gjennom kommuneøkonomien. Arbeiderpartiet har i sitt alternative statsbudsjett styrket både tiltak

til krisesentrene og kommuneøkonomien med 3 mrd. kr.

Når statsråden selv peker på de store utfordringene som han ser allerede nå, ser han da at det trengs økte bevilgninger til både krisesentre og kommunene, slik at alle kvinner i Norge kan få det samme tilbudet, og kan få et godt tjenestetilbud?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:50:00]: Takk for et viktig spørsmål. Jeg tror utfordringen med kommuneøkonomien alltid kommer til å være der. Med fare for selvskrty: Hvis en ser tilbake på kommuneøkonomien de siste årene, har den resultert i at det er veldig store disposisjonsfond i kommunene. Det er rekordfå kommuner på ROBEK-listen. Allikevel erkjenner jeg at vi har disse utfordringene, som det er viktig blir belyst for å sikre et best mulig krisesentertilbud i kommunene.

Jeg tror selvsagt at kommuneøkonomi er viktig, men jeg tror også at når vi nå jobber med evalueringen, er det viktig å se på andre problemstillinger knyttet til hvordan en kan innrette dette. Jeg kommer i hvert fall til å være opptatt av – jeg har besøkt flere av krisesentrene – å forsikre meg om at kommunene tar den lovpålagte oppgaven de har, og at de jobber sammen for å sikre et godt krisesentertilbud. Det bekymrer meg at det er noen kommuner som ikke virker å være så opptatt av det. Det er farlig å si at de ikke er klar over det, men de har det iallfall ikke så langt framme i pannebrasken som de burde, for å sikre at innbyggerne deres også får et godt krisesentertilbud.

Kari Henriksen (A) [11:51:05]: Da har statsråden en viktig oppgave med å sørge for at alle kommuner har dette på sin dagsorden og framme i sin bevissthet.

Når statsråden nå i hvert fall gir inntrykk av at kommuneøkonomien er mindre viktig, lurer jeg på dette: Under denne regjeringa har vi sett at veldig mye overføres til kommunene, og vi har sett statsråder som i stor grad peker nedover når tjenestene ikke fungerer som de skal. Jeg opplever ut fra statsrådens svar nå at det er noe lignende som skjer også når det gjelder dette.

Statsråden var inne på at det er flere tiltak som bør settes i gang, og da vil jeg gjerne utfordre statsråden på hvilke tiltak han mener det er nødvendig å sette i gang med straks, og som ikke behøver å vente på evalueringer.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:52:05]: Først vil jeg si at jeg tror ikke det var slik at tilbudet var perfekt i 2010 heller, da de rød-grønne styrte. Når en da valgte å overføre ansvaret til kommunene, var nok en av grunnene at en hadde tro på at det ville gi et enda bedre tilbud. Når det står i Granavolden-plattformen at vi ønsker en evaluering av det, er det nettopp for å se om det virker etter hensikten. Derfor synes jeg at innlegget til

representanten Øvstegård er interessant. Han har konkludert med at det var feil, og han skal ha honnør for at han erkjenner at vi politikere kan fatte vedtak som i et-tert tid viser seg ikke å være så gode som vi mente de var. Jeg mener det er for tidlig å konkludere. Nå har vi fått et kunnskapsgrunnlag, vi er i gang med å følge opp det, og vi er i gang med evalueringen.

Det viktigste for meg er at kvinnene, uansett hvor de bor i landet, får et godt og kompetent tilbud. For å prøve å rekke å svare på spørsmålet: Jeg tror kompetanse er ekstremt viktig, og å få nok bemanning. Det er kjempeviktig, og derfor er jeg opptatt av at kommunene tar det ansvaret de har, i og med at det er lovpålagt at de skal sørge for et godt krisesentertilbud.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:53:27]: Det er godt å høre at statsråden peker på mye av den samme problemstillingen og de erfaringene vi hittil har gjort oss, som tyder på at krisesentertilbudet dessverre har blitt dårligere de senere år.

I loven om krisesentrene står det at krisesentertilbudet skal være et lavterskeltilbud, men vi vet at flere krisesentre har blitt lagt ned, og vi vet at det er mange timers reisevei enkelte steder. Det fins i hvert fall eksempler på et par steder med opptil fire timer og mer til nærmeste krisesenter. Mener statsråden at tilbud med så lang reisevei da er et lavterskeltilbud?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:54:23]: Som jeg pekte på i mitt innlegg, og som representantforslaget belyser, er det klart at med så lang reisevei er det en stor utfordring, men med et så langstrakt land vil det også dessverre være noen som vil få lang reisevei. Det som kunnskapsgrunnlaget vi har fått til nå, også viser, er at de mindre sentrene har dårligere kvalitet på tilbudet og mindre kompetanse, noe som også er en utfordring med hensyn til å gi kvinnene, mennene eller ungene det tilbudet de fortjener. Derfor vil jeg understreke at det er mange dilemmaer her. Jeg tror heller ikke det er en kvikkløst om at hvis en hadde gjort som representanten ønsket, å statliggjøre det igjen, hadde alt blitt perfekt av den grunn, for det er også mange fordeler med at kommunene har ansvaret. Det er mangfoldet, de kan lage samarbeidsløsninger og sikre det tilbudet som passer best ute. Derfor mener jeg at det er veldig viktig å følge opp denne evalueringen for å sikre at tilbudet blir best mulig.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:55:27]: Takk for svaret. Det er i hvert fall godt å høre at statsråden er enig i at en så lang reisevei er problematisk, for det er jo da åpenbart at svaret på det spørsmålet som jeg stilte, er at det ikke er et lavterskeltilbud. Og det er ganske alvorlig, når det er så langt til den døra som det i utgangs-

punktet kanskje er vanskelig for mange å oppsøke, og når vi vet at mange dessverre reiser hjem til en voldelig partner. Det er ganske hjerteskjærende, egentlig.

Så kan jeg også kort nevne at når i hvert fall jeg har vært ute og besøkt krisesentrene, sier de om den gang vi hadde den finansieringsmodellen som vi hadde før 2011, at det var den beste situasjonen de har hatt – da gikk det framover. Slik er det ikke nå.

Vi ser også at det er store forskjeller mellom krisesentrene, og med et driftsbudsjett på fra 1,4 mill. kr til 23 mill. kr er det veldig ulik standard. Det neste spørsmålet: Når forskjellene er så store, mener statsråden da at vi har et likeverdig krisesentertilbud, som det også står i loven at vi skal ha?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:56:36]: Først vil jeg bare presisere at når det gjelder de mindre sentrene, ser en at kvinnene i større grad reiser hjem til voldsutøveren, og det er jo også en utfordring. Så én ting er at de ikke nødvendigvis oppsøker tilbudet, som representanten er bekymret for, men det tror jeg nok også kan være med på å underbygge at kvaliteten kanskje ikke er så god som den burde vært.

Men til spørsmålet om likeverdighet: Det er klart at det er det som er utfordringen. For å få nok senter rundt omkring og for å få kortest mulig avstand blir det også mindre krisesentre og dermed mindre budsjett enn for de større sentrene, som vil ligge i de store byene.

Så skal jo utgangspunktet være at kvaliteten er like god enten det er et mindre senter eller et større, men jeg vet at f.eks. når det er knyttet til rus, vil det være vanskelig å gi et like godt tilbud på et lite senter. Men dette er en av de tydelige problemstillingene som også kunnskapsgrunnlaget viser, og som kommer til å være en del av den evalueringen vi er i gang med.

Olav Urbø (Sp) [11:57:48]: For Senterpartiet vil det alltid være viktig at det er samsvar mellom oppgåvene i kommunane og kommuneøkonomien. Det har vi vore klare på heile tida, òg då vi sat i den raud-grøne regjeringa. Vi må berre konstatere at under Solberg-regjeringa har det vorte fleire oppgåver og ikkje tilsvarande med pengar.

I tillegg er jo krisesentera ei arbeidsintensiv teneste; det går faktisk ikkje an å effektivisere spesielt høgleg. Der må det vere folk på plass når det skjer – for å seie det på den måten.

Mitt spørsmål til statsråden er rett og slett om evalueringa òg vil ta for seg om talet på stillingar vi har i krisesentera i dag, er tilstrekkeleg, sett i lys av behovet og litt uavhengig av kommuneøkonomien i den einskilde kommunen, altså ei makrobetraktning av det.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:58:37]: Først vil jeg gjenta at det alltid vil være slik at det vil være utfordrende for kommunene å få budsjettene til å gå opp. Jeg har selv vært kommunepolitiker, under ulike regjeringer, og det har alltid vært krevende, på samme måte som handlingsrommet i norsk økonomi framover vil gjøre det krevende å lage statsbudsjetter de neste årene. Allikevel er det rekordfå kommuner som er på ROBEK-lista. Disposisjonsfondene til kommunene har økt betraktelig – bare når det gjelder skatteinngangen i fjor, var det 5 mrd. kr ekstra til kommunene. Så helt skralt er det heller ikke i kommunene.

Men til spørsmålet knyttet til bemanning: Det er klart at bemanning er veldig viktig for å kunne gi den kvaliteten og gi de ulike tilbudene – enten det er knyttet til rus, psykisk helse eller andre utfordringer som de som kommer på krisesentrene, har. Derfor vil det også være en del av det vi jobber med når vi følger opp kunnskapsgrunnlaget og evaluerer hvordan en kan sikre et best mulig krisesentertilbud for alle.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:59:42]

Interpellasjon fra representanten Kari Henriksen til barne- og familieministeren:

«En rapport fra NIBR i 2005 undersøkte dødsårsaker hos foreldre til barn og unge som hadde barnevernstiltak i perioden 1991–2001. Sykdomsårsak og selvmord blant foreldre var da høyere enn i normalbefolkningen. NOVA-studien (2008) Barnevernsklienter i Norge 1990–2005 viste at barnevernsbarna hadde langt lavere levekår enn barn utenfor barnevernet. Forsker Bente Kojan viser at språk og klasse påvirker tiltak som gis av barnevernet. Barneombudet har vært tydelig på at regjeringen må ta ansvar for å sørge for at barna får sine rettigheter oppfylt. Frafall fra utdanning er større for barn i barnevernets omsorg. Inntektsulikhetene vokser mellom de rikeste og de med dårligst råd.

Hva vil regjeringen gjøre for å bedre levekårene til barn og foreldre i barnevernet og sørge for at alle barn får likeverdig omsorg, behandling og utdanning uavhengig av bosted, klasse, bakgrunn, språk og kultur?»

Kari Henriksen (A) [12:01:04]: Det å bekjempe sosial ulikhet og bidra til å redusere forskjeller er en kjerne sak for Arbeiderpartiet. Gjennom den norske modellen er vårt samfunn bygd på og rundt det å redusere forskjeller. Gjennom fellesskap, skatt og fordeling er ideen å sørge for likeverdige levekår og velferdstilbud.

Alle rammes når ulikhetene øker, men barna rammes mest, og de mest sårbare barna, som er avhengig av

at samfunnet stiller opp, fortjener alt annet enn et tilbud som svikter. Da vi 21. oktober i fjor oppfordret barne- og familieministeren til å ta initiativ til en redegjørelse i Stortinget, var det i bekymring for de av våre barn som sliter. Vi gjorde det med grunnlag i alle de gitte oppdragene og mottatte rapportene fra eksperter og tilsyn, fortvilte ansatte og barn med erfaring, Barneombudets bekymringer og et økende antall saker i EMD og fordi vi er utålmodige på vegne av en tjeneste som burde bidratt så mye bedre.

Tålmodighet er gjerne en god egenskap å ha. I møte med barnevernsbarn, som fortjener bedre, og ansatte som beskriver en fortvilt hverdag med opplevelse på opplevelse av at de ikke strekker til, burde vi ikke tillate oss en slik tålmodighet som høyreregjeringa viser. Dette er min og Arbeiderpartiets begrunnelse for at vi jobber for å legge fram en ny politikk for det kommunale barnevernet, for at vi ba statsråden redegjøre for den helhetlige situasjonen i barnevernet, for at vi utfordrer regjeringa på enkeltspørsmål og etterlyser engasjement, og for at vi ønsker å få på plass den vedtatte utfasingen av kommersielle aktører.

Statsråden gjentar og gjentar at vi må vente på ny lov. Med respekt å melde blir det altfor, altfor passivt – for det første fordi barna lever sitt liv der ute her og nå, i dag og i morgen, for det andre fordi vi som lovgivere vet at lovendringer i seg selv krever tid og ressurser. Våre to partier, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet, sto sammen om forslag i Stortinget om utvikling av et offentlig og ideelt drevet barnevern. Én av begrunnelsene for at Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti mente det var behov for en endring, var de kommersielles langsomme kveling av de ideelle gjennom stykkpris og anbud. 22. januar 2019 – vi kan si for ett år siden nå – overtok Kristelig Folkeparti posten som barneminister i høyreregjeringa, og fortsatt betales det ut stadig mer penger til private kommersielle aktører. Jeg trodde faktisk vi var enige om at vi ikke hadde en eneste krone å putte på kontoen til investeringsselskaper, på bekostning av bedre tilbud til barn. Ideelle aktører viser til at det er et annet regime nå med de store kommersielle aktørene. Disse har store administrasjoner og god juridisk kompetanse, med en primær målsetting om å tjene penger. Og her taper ideelle aktører.

For å gi bedre hjelp og riktigere tilbud så tidlig som mulig foreslo vi i vårt forslag til barnevernsreform bl.a.

- å bidra med lavterskeltiltak i kommunene med tverrfaglige tjenester
- å utvide verktøykassa i Nav og sosialtjenesten, slik at barna kan få ubyråkratiske tiltak som hjemmehjelp, leksestøtte, støttekontakter osv.

Det gjorde vi fordi samfunnet må møte folk med ulik sosial bakgrunn, familier med dårlig råd og leve-

kårsstress og familier med språkproblemer på en bedre måte. Forsker Bente Kojan ved NTNU har forsket på fattigdom og barnevern og ulikheter knyttet til klaseskiller. Hun forteller om en overrepresentasjon av familier med lavinntekt i barnevernet.

Våre to tiltak kan umulig avhenge av en total lovgjennomgang, og burde vært initiert helt uavhengig av dette. Antallet barn som bor isolert i enetiltak, eller som er alene på en institusjon ment for flere barn, er mer enn fordoblet fra 2014 til 2018, kunne VG avsløre. Det kjøpes enetiltak av private aktører. Det beskrives tvilsomme koblinger mellom bestiller og tilbyder, og ifølge Bufdir har enetiltak de siste to årene kostet mer enn 2 mrd. kr – 2 mrd. kr på to år! Hva får barn og foreldre igjen for disse pengene? Og hvor mye av dette henter kommersielle selskaper ut i overskudd som ikke kommer barna til gode?

Det er media som avslører pengebruken, tilsynsmangelen, at barna ikke får den helsekartleggingen og oppfølgingen de, som ethvert annet barn i Norge, har rett på. Etter hvert oppslag får vi høre gode ønsker om oppfølging og tiltak fra regjeringa, men det skjer for lite, og det skal skje for sent. Praksisen og utviklingen begrunnes med at man har ansvar for barn og unge med mer komplekse behov enn tidligere.

Hva tenker egentlig statsråden om dette? Kom dette helt ut av det blå, eller er det en tendens vi har observert over tid? Kan vi forvente at statsråden lar denne utviklingen fortsette? Hva skyldes veksten? Hvor svikter det underveis for disse barna? Jeg håper ikke at også svaret på dette skyves til en framtidig lovgjennomgang, uten mulighet for at Stortinget kan drøfte utviklingen på et seriøst og faglig fundert grunnlag. Når det forebyggende svikter, er det behov for mer reparasjon. Det er en negativ spiral, dårlig for barna, for foreldrene og for statsbudsjettet.

Ulikhetene vokser, barn i vedvarende fattigdom øker år for år under denne regjeringa. Nå kan vi snart telle 110 000 barn. Det er fremdeles for store forskjeller i tilbudet til barn i barnevernet og for mange barn som fellesskapet ikke makter å ta ansvar for.

Jeg må si jeg ikke får helt tak i det statlige grepet som høyreregjeringa tar, foruten å videreføre tiltak som er igangsatt under Stoltenberg-regjeringa. Det denne regjeringa kaller en reform, som Arbeiderpartiet for øvrig stemte imot, er ikke god nok. Etter seks år har kritikken økt, og det er ikke bare fordi de som er kritiske, har fått mer plass i media. Kritikken kommer fra ansatte og tilsynsmyndigheter. Den såkalte reformen ble, som vi advarte mot, for lite forpliktende og for lite helhetlig, og det følger for lite penger med den.

Dette handler ikke om at ansatte ikke gjør det de kan. Selvsagt kan ansatte gjøre feil, men dette handler om at systemet ikke i tilstrekkelig grad forebygger feil. Heierna-kampanjen og ansatte vil gjerne bidra til suk-

sesshistorier. De sier de har behov for flere ansatte. Det er Arbeiderpartiet enig i, og vi har derfor hvert år styrket bevilgningene til øremerkede stillinger. Høyreregjeringa skylder på kommunene. Vel, også der gir den samme regjeringa dårligere muligheter til faktisk å levere suksesshistorier. Mange kommuner må kutte budsjettene fordi kommunerammene ikke følger opp de økte oppgavene. Jeg vet ikke om statsråden husker at det er seks sider med nye oppgaver som er tilført det kommunale barnevernet de siste årene, uten at regjeringa har foreslått å bevilge en eneste krone til nye stillinger. Arbeiderpartiet har en kommuneramme som er 3 mrd. kr større enn høyreregjeringas. Det er fordi vi omprioriterer de store pengene. Med oss må de rike betale noe mer i skatt, mens de med lav inntekt får mer i lønningsposen. Det mener vi er mer rettferdig. For eksempel ville det bedret kommuneøkonomien. Froland i Agder ville fått ca. 10 mill. kr mer, Lyngdal 5 mill. kr, Kvinesdal 3 mill. kr og Vennesla nesten 7 mill. kr mer.

Å ikke følge opp lovpålagte oppgaver med økte ressurser kan fungere, men bare inntil et visst punkt. I barnevernet er vi langt over det punktet, så langt at Barneombudet har uttalt at det ikke er kommunenes ansvar. Det er statens og dermed høyreregjeringas ansvar å sette kommunene i stand til å gi alle barn gode tjenestetilbud. Sågar har komitélederen uttalt i debatt at det kommunale barnevernet trenger flere ressurser. Men fra høyre-regjeringa er det fortsatt tyst.

Familiene i barnevernet sliter på mange områder mer enn de fleste andre. En rapport fra NIBR i 2005 undersøkte dødsårsaker hos foreldre til barn og unge som hadde barnevernstiltak i perioden 1991–2001. Sykdomsårsak og selvmord blant disse foreldrene var mer utbredt enn i normalbefolkningen. NOVA-studien fra 2008, Barnevernssklienter i Norge 1990–2005, viste at barnevernsbarna hadde langt dårligere levekår enn barn utenfor barnevernet. Forsker Bente Kojan viser at språk og klasse påvirker tiltak som gis.

Barneombudet har vært tydelig på at regjeringa må ta ansvar for å sørge for at barna får sine rettigheter oppfylt. Frafall fra utdanning er høyere for barn under barnevernets omsorg, og inntektsulikhetene vokser mellom dem som har best, og dem som har dårligst råd.

Hva vil regjeringa gjøre for å bedre levekårene til barn og foreldre i barnevernet og sørge for at alle barn får likeverdig omsorg, behandling og utdanning, uavhengig av bosted, klasse, bakgrunn, språk og kultur? Og hvordan vil statsråden samarbeide med Stortinget for å utvikle et bedre samarbeid, og da ikke bare gjennom de bebudede lovforslagene?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [12:11:13]: Først vil jeg få lov til å takke interpellanten for at hun tar opp et

alvorlig og viktig tema. En av de viktigste oppgavene vi har som politikere, er å sørge for at alle barn og unge får en god oppvekst – at de blir sett og hørt, og at de får den omsorgen de trenger. Alle barn skal gis lik mulighet i livet. Da må vi sikre både brede og målrettede tiltak. Barn og familier som mottar hjelp fra barnevernet, er blant de meste sårbare i samfunnet vårt. Derfor er det helt avgjørende at vi klarer å hjelpe disse ungene og familiene på en best mulig måte, sånn at de kan skape seg det livet de selv ønsker.

Interpellanten viser til forskning som underbygger at disse ungene og familiene deres ofte har større utfordringer når det gjelder livskvalitet og levekår, enn andre. Det er alvorlig, og det er derfor vi allerede har iverksatt en rekke tiltak for å gi sårbare og utsatte barn og familier en bedre hverdag. Flere av disse tiltakene er særlig rettet inn mot barn og familier i barnevernet.

Dette feltet har stor prioritet for meg som statsråd, og jeg er glad for at komiteen også har et stort engasjement for det. Jeg vil si at det nå skjer mer enn på veldig lang tid, og i løpet av denne stortingsperioden kommer det til å skje enormt mye på feltet nettopp fordi vi skal forsterke innsatsen og forbedre arbeidet for noen av de mest sårbare ungene.

Fordi det vil være for omfattende å gå inn på alt det som er iverksatt, og alle de tiltakene vi planlegger på området, har jeg valgt å trekke fram fem innsatsområder. Det er

- innsatsen for barn og unge som lever i familier med vedvarende lavinntekt
- en særlig satsing på helse og skole for unge i barnevernet
- barnevernsreformen
- kompetansehevingen i barnevernet
- arbeidet med ny barnevernlov

Regjeringas mål er å bedre levekårene til utsatte barn og familier. Dette gjør vi bl.a. ved å styrke innsatsen rettet inn mot barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. Barn i økonomisk vanskeligstilte familier skal ha mulighet og frihet til å skape sin egen framtid på lik linje med andre barn. I fjor økte vi barnevernstrygden for alle barn for første gang på 20 år, og i år øker man med ytterligere 3 600 kr for barn under seks år. Det er en historisk satsing som betyr mest for dem som har minst fra før. I tillegg skal vi få på plass et fritidskort for alle barn mellom 6 og 18 år, sånn at alle barn kan få en meningsfull hverdag og delta på fritidsaktiviteter som de selv ønsker å delta på.

Vi vet at årsakene til at barn og unge lever i vedvarende lavinntekt, er sammensatte og komplekse. Det er derfor helt avgjørende at vi har et bredt spekter av tiltak samtidig som vi må målrette tiltakene for å nå dem som trenger det. Regjeringa har satt i gang et arbeid med en

samarbeidsstrategi for barn i lavinntektsfamilier som skal legges fram senere i år. Dette er et samarbeid mellom flere aktører og også flere departementer. Strategien vil fokusere på tiltak som gir barn i lavinntektsfamilier like muligheter som jevnaldrende til å gjennomføre utdanningsløp, ha gode og trygge boforhold, delta i organiserte fritidsaktiviteter og ha tilgang til helsetjenester. Vi er godt i gang med arbeidet. Vi hadde et flott innspillsmøte i Drammen rett før jul der vi fikk mange gode innspill fra bl.a. frivillige organisasjoner og kommunale instanser. Skal vi klare å hjelpe dem som trenger det mest, må vi samarbeide og koordinere oss, sånn at vi får på plass de tiltakene som treffer best.

Barn og unge i barnevernet kan være spesielt utsatte for å falle fra i utdanningsløpet. Det er derfor viktig at vi hjelper dem som sliter på skolen. Forebygging av frafall fra utdanningsløpet er viktig for barn og unges framtidige tilknytning til arbeidslivet. Tilskuddsordningen Støtte til oppfølgings- og løsfunksjoner for ungdom har som mål å bedre ungdommenes skoleprestasjoner og bidra til at flere fullfører videregående opplæring. Barn som er i kontakt med barnevernstjenesten, er overrepresentert i denne ordningen, noe som tyder på at de i større grad trenger god oppfølging for å fullføre skolen. For nettopp å bedre barn i barnevernets skole- og utdanningssituasjon, har vi fra 2014 gjennomført en egen skolesatsing. En viktig målsetting har vært å øke oppmerksomheten om og prioriteringen av skole og utdanning for barn i barnevernet, både blant ansatte i barnevernet og i skolen.

Dessverre viser undersøkelser at barn i barnevernet oftere har større psykiske og somatiske helseutfordringer enn andre barn. Det er derfor viktig at dette oppdages så tidlig som mulig, sånn at vi kan forebygge i større grad. I samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet gjennomfører vi nå en helsesatsing som skal gi bedre og mer helhetlige helse- og omsorgstjenester til unge i barnevernet. Det er jeg veldig glad for. Og som en del av helsesatsingen utvikler vi samarbeidsmodeller for at barn i barnevernet skal bli utredet for psykiske og fysiske helseplager og få bedre tilpasset og mer helhetlig oppfølging. Det er viktig, sånn at vi kan gi disse ungene den hjelpen de trenger, til rett tid.

I dagens samfunn kan det synes som om det å be om hjelp, er en svakhet. Jeg er uenig i at det er det. Det viser heller styrke. Vi trenger alle hjelp. Spørsmålet er ikke om, men når vi trenger hjelp. Ved å komme inn tidlig kan vi forebygge at utfordringene eskalerer. Barn og familier som får hjelp fra barnevernet, er en særlig utsatt gruppe, og gjennom barnevernsreformen vil kommunene få bedre mulighet til å prioritere forebyggende tilbud til barn og familier. I forslaget til ny barnevernlov vurderer jeg også å pålegge kommunene en plikt til å

koordinere det forebyggende arbeidet. Kommunene har i dag ansvar for en rekke tjenester og tilbud rettet inn mot barn og unge. Jeg mener kommunene i større grad må se tjenestene sine i sammenheng, sånn at barn og unge kan få en trygg og god oppvekst.

Godt over halvparten av de barnevernsansatte har uttrykt at de trenger mer kunnskap for å vurdere omsorgssituasjonen i familier med en annen sosial og kulturell bakgrunn. Mer kompetanse er derfor et sentralt virkemiddel for å kunne gi et mer likeverdig hjelpe-tilbud. Dette gjør vi noe med. I de nye retningslinjene for barnevernsutdanningen har vi presisert behovet for kultursensitiv kompetanse. Vi har etablert flere etter- og videreutdanningstilbud, og i løpet av våren vil jeg sende et forslag til kompetansekrav for barnevernet på høring. Det er viktige grep for å gi ungene og familiene deres et mer tilpasset og helhetlig tilbud.

God og tilstrekkelig bemanning i tjenestene er også avgjørende for mer likeverdige tilbud. Vi har de siste årene sett en høyere prioritering av barnevernet i kommunene, i form av nye stillinger. Det er veldig bra, og jeg vil gi kommunepolitikerne honnør for dette viktige arbeidet. Jeg vil framover være tett på kommunene for at den positive utviklingen skal fortsette, og jeg vil sørge for at de kommunene som sliter mest, blir fulgt opp spesielt.

Foreldrerollen kan være krevende. Familievernet er en av de tjenestene med høyt kompetansenivå som kan hjelpe foreldre når de trenger det. Foreldre som har mistet omsorgen for et barn, kan ha et spesielt behov for hjelp. Familievernet kan bidra til at foreldre bedre kan håndtere sin nye foreldrerolle, som samværsforeldre. For noen kan også bistand fra familievernet bidra til at deres foreldreferdigheter bedres sånn at de har større mulighet for å få omsorgen tilbake.

Vi er også i gang med å utvikle et nasjonalt kvalitets-system som en del av barnevernets saksbehandlingssystem. Dette skal bidra til bedre dokumentasjon, enklere arbeidsprosesser, og at ansatte får faglig støtte til å foreta gode vurderinger og beslutninger. Bedre arbeidsprosesser gir mer tid til å følge opp det enkelte barnet og familien, og det vil styrke rettssikkerheten. Det er viktige tiltak.

Vi jobber også med en helt ny barnevernlov, der ungenes behov settes i sentrum. Vi vil bygge på de ressursene som finnes rundt barnet, og legge til rette for å involvere barnets familie og nettverk. Dette er viktig både for å kunne sette inn tiltak som er godt tilpasset barnas og familienes behov, og for å ivareta viktige relasjoner for barnet med behov for tiltak utenfor hjemmet. Den nye loven skal være enklere, mer tilgjengelig og bedre tilpasset dagens samfunn. På den måten vil det bli et bedre verktøy for barnevernstjenestene og andre aktører i barnevernet. Dette vil kunne bidra til å øke kvaliteten i barnevernet og styrke rettighetene til de ungene

som trenger det aller mest. Proposisjonen om ny barnevernlov skal legges fram for Stortinget våren 2021, men vi kommer til å komme med noen endringer allerede i en proposisjon nå i vår.

Vi står foran mange viktige reformer i tida som kommer. Jeg ser at det vil være utfordrende for tjenestene, men jeg er takknemlig for at vi har så mange flotte ansatte i barnevernet, som hver dag går på jobb for å hjelpe barn og familier, og som hele tida ønsker å utvikle seg for å møte endringer i ungenes og familienes behov. Jeg er derfor glad for den støtten jeg opplever at reformene møter. Sammen kan vi i større grad gi ungene våre den oppveksten de fortjener.

Kari Henriksen (A) [12:21:09]: Takk til statsråden for svar. Jeg har ingen bakgrunn for å si at statsråden ikke vil utvikle barnevernstjenesten til noe mye bedre enn den er i dag, det tror jeg virkelig statsråden har et hjerte for. Men det er kanskje litt underlig når vi får all den kritikken vi får, og vi nå har hørt i 10 minutter på alt det regjeringa gjør, og som de mener er bra, at vi allikevel står der vi står – i den situasjonen at vi har mange feil og store utfordringer.

Det må være bra for statsråden i hvert fall å vite at han har full støtte i Stortinget for å gjøre mer. Opposisjonen ønsker virkelig å bidra til å utvikle barnevernstjenesten på en god måte, og der står vi helt stødig. Vi har også vist, som Kristelig Folkeparti var med på før de gikk i posisjon, at det er mulig å øke bevilgningene på enkelte områder.

Det som er situasjonen, er at samtidig som vi har disse satsingene, spiser denne regjeringa av velferdsstaten på andre områder, noe som nettopp rammer disse barna. Jeg skal ikke lage lista så veldig lang, men det er brillestøtte, det er økt barnehagepris, det er å kutte velferdsordninger for kronisk syke osv., som nettopp vil ramme familiene med den laveste levekårsscoren. Vi er helt enig i mange av de tiltakene som statsråden har ramset opp, men jeg har en følelse av at det blir for mange tiltak, for mange prosjekter, som blir brukt som eksempler på gode løsninger og på ting som skal utvikles. Men det er for lite strukturelle endringer som gjør at disse forslagene skal gjelde for alle barn overalt i hele Norge, som f.eks. lavterskeltilbud. Det er veldig bra at mange kommuner får det til, men vi skal ha det i alle kommunene. Hva vil statsråden gjøre for å sørge for at den gode praksisen som skjer, blir tilgjengelig for alle barn i alle kommuner?

Det samme gjelder virkemiddelapparatet. Som statsråden var inne på, er det behov for sammensatte tiltak. Da kan jeg spørre: Har statsråden tatt kontakt med arbeids- og sosialministeren for å finne mer smidige ordninger for virkemiddelapparatet, sånn at barn og ansatte

i barnevernet slipper å gå gjennom byråkratiske systemer for å utløse hjelpetiltak til barna og familiene som trenger det, og sånn at de kan styrke tjenestene i den andre enden så vi slipper å få disse ekstrabevilgningene til kommersielle enetiltak? Vi ser nå at det er et resultat av at det kanskje ikke blir satt inn gode nok tiltak i første-linjen og god nok forebygging.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [12:24:30]: Jeg takker for støtte fra representanten. At jeg kan kjenne på en støtte fra Stortinget til å gjennomføre viktige endringer, er jeg glad for. Samtidig overrasker det meg litt at kritikken nå er at det er for mange tiltak, at det gjennomføres for mye, mens det i stad ble opplevd at det ikke skjedde noen ting.

Jeg ønsker å involvere Stortinget i mange viktige beslutninger de neste årene. For det første er det klart at Stortinget allerede har vedtatt barnevernsreformen, som kommer fra 2022. Den blir viktig for å gi kommunene enda mer ansvar i forebygging – at de tar det ansvaret.

Så er jeg glad for at kommunene har tatt et stort ansvar når det gjelder bemanning. De har ansatt flere i barnevernet. Fra 2013 til 2018 har det kommet 1 300 flere, og det har vært økt kapasitet det siste året. Vi har for 2020 bevilget 90 mill. kr til etter- og videreutdanning for å sikre kompetanseheving som vil gjelde alle kommunene, og sammen med DigiBarnevern vil det styrke både kompetansen og rettssikkerheten i de ulike sakene.

Jeg er opptatt av at når vi jobber i tida framover, vil det – som jeg sa i mitt innlegg – allerede nå i vår komme en proposisjon til Stortinget. Der vil vi kunne forskuttere noen av endringene som jeg vet flere i Stortinget har vært opptatt av når det gjelder de årlige tilstandsrapportene – som vi ønsker at kommunestyrene skal diskutere nettopp for at kommunepolitikerne i hver eneste kommune må forholde seg til barnevernet og få en oppdatering på hvordan tilstanden er, og forhåpentligvis engasjere seg enda mer for å få et enda bedre barnevern. Men vi har også hatt forsøk med en samtaleprosess i fylkesnemndene i flere fylker. Det ønsker vi å rulle ut slik at alle fylker får det. Det tror jeg vil styrke rettssikkerheten, og det vil også senke konfliktnivået – de har funnet fram til gode løsninger.

Når det vises til alle disse utredningene, som også dokumenterer at det er utfordringer i barnevernet: Vi har bestilt disse utredningene fordi vi har ønsket å styrke barnevernet og gjøre det enda bedre. På bakgrunn av ulike utredninger er det et enormt arbeid på gang, nettopp fordi vi ønsker å prioritere et felt som betyr så mye for de mest sårbare. Det som handler om private aktører – som jeg har sagt i Stortinget mange ganger – har vi en full gjennomgang av bl.a. for å se på den målsettingen

som jeg er spesielt opptatt av: 40 pst. ideelle aktører innen 2025. Og når det gjelder enetiltak, som representanten var inne på, har det vært en markant nedgang i bruken av det det året jeg har vært statsråd. Den bevisstheten er jeg glad for.

Så er jeg spesielt engasjert i fosterhjem. Der jobber vi med en egen strategi nettopp for å kunne rekruttere enda flere fosterhjem og ikke minst bedre oppfølgingen. På felt etter felt er vi i gang med veldig viktige endringer. Det er gjort mye, og det skal gjøres mye framover.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [12:27:54]: Først vil jeg takke interpellanten, representanten Kari Henriksen. Det er viktig å diskutere barnevernet.

Det er vel ingen uenighet i denne salen om at vi skal ha et trygt og godt barnevern, og at barnets beste skal være vår rettesnor i de tiltakene vi foreslår. Høyre er opptatt av at foreldre som har utfordringer med å gi barna god omsorg, skal få den samme hjelpen uansett hvilken bakgrunn de har, og uansett hvor i landet de bor.

Jeg merket meg at representanten Henriksen i sitt innlegg ikke kom inn på behovet for kompetanse og godt lederskap i barnevernet, og jeg har lyst til å si noe om det. Det er veldig mange rapporter som er kommet fram, ikke minst fra Helsetilsynet – vi har rapporten om Vestlundveien ungdomssenter fra i år, vi har rapporten fra 2017 om svikt i barnevernets tjeneste i arbeid med meldinger. Departementet har også selv bedt Helsetilsynet gå gjennom 106 saker med omsorgsoverdragelse – den rapporten fikk vi i 2019 – og vi har Barneombudets egen rapport om barn i barnevernsinstitusjoner, som kom nå i 2020.

Disse rapportene viser at man har behov for ulike typer kompetanse i barnevernet, og at det også er behov for styrket ledelse i barnevernet. Denne kompetansen handler om at barn og familier må bli sett og hørt ut fra sitt ståsted. Ikke minst trengs det kompetanse i hvordan man møter familier fra ulike kulturer, det som fagfolkene kaller kultursensitiv kompetanse. Det er også stort behov for juridisk kompetanse i barnevernet, særlig i saker som gjelder omsorgsoverdragelse, og det er behov for kompetanse i relasjonsarbeid, dvs. hvordan man veileder foreldrene nettopp for å hindre omsorgsoverdragelser og for at man skal kunne ha barnet hos seg.

Jeg synes dette er utrolig viktig, og jeg er veldig glad for at regjeringen har satset sterkt på det. Som statsråden nevnte, er det nå 90 mill. kr til kompetanseheving for ansatte i barnevernet, og det gir mange en mulighet til å oppgradere seg, slik at man gjør de riktige tiltakene til rett tid. Vi vil at det er de beste som skal jobbe med familier og barn som sårt trenger hjelp.

Det er altså viktig å ha store nok fagmiljøer for dem som jobber i barnevernet, slik at de kan diskutere saker,

utveksle erfaringer og ikke minst få mulighet til å utvikle seg og å ha permisjoner, slik at de kan ta etter- og videreutdanning.

Statsråden nevnte også i sin tale her at vi jobber med en barnevernslov som skal gi nettopp bedre tjenester til barna. Det er gledelig at statsråden nå signaliserer at man vil sette et krav til kommunene om en årlig tilstandsrapport om barnevernet i den enkelte kommune. Det betyr at man som kommunepolitiker faktisk må få oversikt over antall ansatte, behovet for kompetanse i kommunen, hvilke saker kommunen har, hvordan man jobber i barnevernet, og hvor mange bekymringsmeldinger det er. Dette gjør at politikere får større innsyn og kunnskap, og at de ikke minst har lettere for å prioritere tiltak. Det er også gledelig at det er en økning i antall ansatte innen barnevernet fra 2014.

Vi vil også lovfeste rett til ettervern til fylte 25 år, for vi vet at mange trenger spesiell oppfølging.

Det er systematikk som gir resultater, og det er systematisk kompetanseheving som vil gi resultater. Ikke minst er vi også opptatt av rettssikkerheten, og da er jeg særlig opptatt av denne samtaleprosessen som skal foregå mellom foreldre og barn og fylkesmenn i forbindelse med omsorgsoverdragelse. Og sist, men ikke minst: Vi må ha obligatoriske helseundersøkelser.

Kjersti Toppe (Sp) [12:33:20]: Eg tar ordet fordi eg meiner dette er ein veldig viktig interpellasjon. Svara som kjem frå statsråden, er gode nok, men ein tar ikkje utgangspunkt i det som er den reelle spørsmålsstillinga i interpellasjonen, nemleg at barn i barnevernet har langt lågare levekår enn barn utanfor barnevernet. Ein svarar med dei tiltaka som er på gang, med meir og betre kompetanse, betre leiing, ny barnevernslov og årlege tilstandsrapportar i kommunane, og det er vel og bra, men det er grunn til uro over det som vert tatt opp i interpellasjonen: at det er eit klaseskilje her, og at det er ein større risiko for at barn som vert fødte inn i familiar med lågare levekår, opplever omsorgssvikt, og for at barnevernet må koma inn med tiltak.

Det er eigentleg ei fallitterklæring for samfunnet at ein ikkje klarar å skilja ut desse forskjellane – at det er ein større risiko for å oppleve omsorgssvikt når ein er fødd inn i nokre familiar enn i andre. Diskusjonen går på korleis ein skal få barnevernet til å fungera betre for alle, og også korleis ein kan unngå at barn i nokre familiar har så stor risiko for å oppleve omsorgssvikt. Det at vi har eit klaseskilje i Noreg på dette området, bør få mykje større merksemd. Språk og klasse veit vi påverkar, og så veit vi at det òg fører til at desse barna har større risiko for fråfall i utdanninga i framtida osv. Så spørsmålet om korleis ein kan betra levekåra til barn og foreldre i barnevernet, er eit veldig grunnleggjande spørsmål.

Eg har vore opptatt av og opplever det som ei stor urettferdigheit at barn i barnevernet har dårlegare helsehjelp enn andre barn trass i at vi veit at dei har større utfordringar. Det gleder meg å høyra at fleire no tar til orde for obligatoriske helseundersøkingar, og at det er sett i gang tiltak på dette. Det skulle berre mangle – og det er kome altfor seint. Men ein må òg sørgja for at bl.a. barne- og ungdomspsykiatrien får eit løft, for elles vil ein aldri få dette til på den måten ein ønskjer.

Det er éin ting eg saknar frå statsråden, og det er at han tar opp dette med rus. Det er litt forskjellige tal, men mellom 50 000 og 150 000 barn i Noreg lever med foreldre som er avhengige av rusmiddel. Folkehelseinstituttet sa i 2011 at ca. 90 000 barn har minst ein forelder som har misbrukt alkohol, så det ligg der omkring, og at det er snakk om rusmisbruk som påverkar familien og barna negativt. Er det éin ting som burde ha vore omtalt i denne debatten frå statsråden si side, er det kva regjeringa kan gjera for å førebyggja rusmiddelmissbruk i familiar, for i barnevernsdebattar snakkar vi ofte altfor lite om at foreldre faktisk har eit rusproblem. Det er ein av årsakene til at ein i mange tilfelle må ta barna vekk frå foreldra sine – at ein ikkje klarer å gi den omsorga som barna treng. Så eg vil gjerne høyra statsråden seia noko om det i sitt sluttinnlegg, for det meiner eg absolutt hører heime i denne debatten.

Og så, når vi snakkar om dette med ressurssterke og ikkje ressurssterke familiar: Eg har vorte kontakta av ein del foreldre i stavangerområdet. Dette er ressurssterke familiar som er oppgitt over at når barnet får ei psykisk liding og det ikkje finst behandlingsplassar i ungdomspsykiatrien, vert barnet tilvist frå barne- og ungdomspsykiatrien rett til einetiltak i barnevernet. Foreldra som tok kontakt med meg, sa at dei hadde stansa dette fordi dei var ressurssterke – og dei brukte sjølve dette ordet. Men andre familiar må kanskje akseptera at når ungen er psykisk sjuk og det ikkje finst behandlingsskapasitet, så er einetiltak i barnevernet det dei vert viste til. Det er ein veldig uheldig og uakseptabel praksis, men eit eksempel på at det kjem an på kor ressurssterk familien ein kjem frå, er, og sånn skal det sjølvsagt ikkje vera.

Trond Giske (A) [12:38:38]: Det var statsrådens svar på interpellasjonen som trigget meg til å stille noen flere spørsmål. Spørsmålet er jo veldig klart: Hvordan kan det ha seg at vi ikke lykkes bedre – og hva gjør vi med det – når det gjelder de ungene vi skal forsvare, som staten skal bidra til å hjelpe, og hvor vi gjør et av de mest alvorlige inngrepene i et menneskes liv?

Jeg er helt enig med interpellanten, som sier at vi ikke er i tvil om at statsråden vil vel og ønsker at disse ungene skal få det bra, at de skal få den hjelpen de trenger, men statistikken er jo knusende. Vi spiller falitt i opp-

følgingen av disse barna. Selvmordsstatistikken, som vi har tatt opp tidligere, viser at det var 150 barn i løpet av en 11-årsperiode – det er riktignok gamle tall, men desto verre er det at vi ikke har noen nye tall. Det er 700 barn som i løpet av 11 år dør, halvparten enten i selvmord eller i ulykker. Det gjelder gjennomføring på skole, uførhet, utestengelse fra arbeidslivet.

Statsråden svarer i og for seg bra med tiltak om kompetanse, melding og tilstandsrapport og så videre, men der problemet stikker, handler om hvordan barnevernet fungerer i samfunnet rundt seg. Statistikken er et bevis på at det sannsynligvis skjer for sent, men det skjer definitivt på feil måte. Når statsråden avgrenser diskusjonen til disse kompetansetiltakene og tilstandsrapportene, er det som å snakke om trafikkssikkerhet ved å diskutere hva som skjer fra ulykkesstedet inn til akuttavdelingen, til rehabilitering og ut i samfunnet igjen. Vi må diskutere i et mye større samfunnsperspektiv: Hvordan kan vi som offentlige myndigheter hjelpe familier helt fra barnet er født, til å trygge oppvekstvilkårene – uten å få flere tusen omsorgsovertakelser, mange akuttvedtak og en elendig statistikk på oppfølgingen?

Det er bra med en proposisjon, fordi vi får konkrete vedtak og handling – det skal vi være for i Stortinget. Men det som er vanskelig å skjønne, er hvorfor ikke statsråden ønsker å se hele dette i sammenheng, med et bredt meltingsarbeid hvor man får involvert alle departement. Det er det som er det positive, alle må bidra og være med – alle forvaltningsnivå, kommune, fylke, alle sektorer, skole, fritidstilbud, alt som har med nærmiljø å gjøre, alle ytre etater, alle organisasjoner og Stortinget – i en bred debatt om hvordan vi, med alle de pengene og alle de tiltakene og alle de fagfolkene og alle de systemene vi har, skal sørge for at hvert enkelt barn blir trygt.

Da kan vi diskutere utdanning, da kan vi diskutere hvordan man bygger samarbeid mellom etater, da kan vi diskutere hvordan vi iverksetter tiltak på et tidlig nok tidspunkt, hvordan barnehage, skole, barnevern og andre hjelper. I dag hjelper vi ikke.

Som interpellanten sier, er det ikke enda flere enkelttiltak som mangler. Det som mangler, er en reform – en full gjennomtenkning av hvordan dette systemet spiller på lag med familien, med nærmiljøet, med skolen, med barnehagen, med alle dem som skal bidra til å følge barnet fra 0–18 år.

I dag lykkes vi ikke. Vi har en stor debatt om hvordan vedtakene gjøres, og Den europeiske menneskerettsdomstol har tvunget Høyesterett til nå å gå gjennom praksisen på selve omsorgsovertagelsen og inngripen fra barnevernet. Men det skygger egentlig akkurat nå litt for at selv om vi gjør de vedtakene på riktig måte, og selv om vi oppfyller kravene fra EMD, så oppfyller vi ikke vårt eget krav til at vi skal hjelpe hvert enkelt barn.

Det er fortsatt uforståelig at statsråden ikke ønsker Stortingets medvirkning, deltagelse og støtte i det arbeidet.

Kari Henriksen (A) [12:43:47]: Takk til alle som har hatt ordet. Jeg vil også rette en takk til Ørmen Johnsen for hennes engasjement for barnevernssaken. Hun peker på kompetanse, og vi er helt enig med regjeringspartiene i at det er viktig. Det var også en viktig del av Stoltenberg-regjeringas reform.

Så til statsråden. Jeg sa ikke at det var for mange tiltak, og jeg kritiserte ikke det. Det jeg sa, var at til tross for alle disse enkelttiltakene ser vi at det er store, alvorlige mangler på mange områder, som rammer de barna som hver eneste dag våkner og tar på seg ryggsekken, full av fortvilelse, og lurer på: Hvordan blir min dag i dag? Det er barn vi ikke fanger opp, det er barn som får feil tiltak fordi fellesskapet svikter.

I dag går det saker for Høyesterett på grunn av manglende rettssikkerhet. Det vi i opposisjonen har bedt om, er å få en grunnleggende debatt, som statsråden sier kommunepolitikere skal få. Men vi skal altså ikke få det tilbake til Stortinget, og den logikken kan ikke jeg forstå. Hvorfor skal ikke stortingspolitikere utfordres til å forstå barnevernet bedre, forstå hvilke store strukturelle grep som er nødvendige for at vi skal få minimalisert – så godt vi bare kan – de alvorlige bruddene som barn opplever hver eneste dag, f.eks. når det gjelder forebygging? Jeg opplever at vi nå har en barnevernssituasjon der vi løper etter barna med brannbøtter, sånn som vi gjorde i gamle dager. Det er fyr noen steder, og vi klarer ikke å forebygge godt nok. Ansatte sier: Gi oss flere ressurser, gi oss det gamle sosialfaglige håndverket, sånn at vi kan komme oss ut til familiene, jobbe med skolene, jobbe med helsetjenesten og jobbe med jordmødre og barnevernsansatte i lavterskeltiltak. Hvor er det strukturelle grepet for å sørge for at disse lavterskeltiltakene blir satt i verk i hele Norge? Der mener jeg vi har en vei å gå.

Rettssikkerheten er også en stor utfordring. Ansatte i barnevernstjenesten er overlatt av oss lovgivere å utføre en stor myndighetsoppgave. Vi som fellesskap må sikre at de settes i stand til å ivareta den alvorlige myndighetsutøvelsen som det er. Der er det også utfordringer – store strukturelle utfordringer. Det handler ikke bare om å lage en modell og innføre den i noen kommuner.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [12:47:03]: Først vil jeg takke interpellanten for å løfte fram et viktig tema, og dem som deltok i debatten, for gode innlegg.

Jeg vil starte litt overordnet: Ja, det er utfordringer i norsk barnevern, ja, det kan bli bedre, og ja, vi må fortsatt jobbe med det. Men samtidig har vi et barnevern som gjør en fantastisk jobb. Det er rundt 50 000 saker hvert eneste år, og i de aller fleste tilfellene er det veldig positivt. Det gjelder familier der barnevern, familievern og

andre tjenester i kommunene er inne og hjelper familier som kanskje i kortere eller lengre perioder trenger hjelp. Det er viktig også i denne debatten å understreke at barnevernet fungerer veldig godt veldig mange steder, og det viser seg også når fylkesmennene går gjennom de ulike barnevernene. Ja, det er kommuner som sliter, men det er også kommuner der det fungerer godt.

Jeg registrerer krav om stortingsmelding, redegjørelse og debatter i denne salen, men min påstand er at det er tid for handling, tid for å gjennomføre tiltakene. Det er mange utredninger som har vist – enten det gjelder institusjonsbarnevernet, bruk av private aktører, fosterhjemsfeltet eller det kommunale barnevernet, på felt etter felt – at det er en del ting som er utfordrende, men i stedet for å lage en stor prosess på det nå, er vi godt i gang med å gjennomføre tiltak. Når sakene kommer til Stortinget, tror jeg det vil være stor oppslutning om dem.

Det er klart at det løftet som er kommet om bemanning, betyr noe. 1 300 flere årsverk siden 2013 betyr at det er større kapasitet, flere ansatte som kan håndtere sakene, og jeg er glad for at kommunene har tatt det ansvaret. Kompetanse er noe av det aller viktigste, og derfor har vi kompetanseløftet på 90 mill. kr. i årets budsjett. Derfor kommer jeg også, som jeg sa i mitt innlegg, til å stille krav til kompetanse hos de ansatte. Det kommer også til å være en av de aller viktigste reformene, eller løftene, en gjør for norsk barnevern for å sikre at det blir bedre.

Representanten Toppe var inne på helsehjelp, og jeg er glad for at hun løfter fram det perspektivet. Jeg er helt enig i at barn i barnevernet fortjener et like godt tilbud som alle andre. Derfor ser vi på dette med obligatorisk helsesjekk. Jeg har jobbet sammen med helseministeren når det gjelder samarbeidsmodeller for hvordan en kan komme tidligere inn og tettere inn. Når det gjelder rus og alkohol, deler jeg fullt ut representanten Toppes engasjement. Arbeidet med alkoholstrategien blir viktig, men også det som er gjort med opptrappingsplanen ved at det er kommet 2 500 flere årsverk innen rus og psykiatri, vil være viktig for foreldrene.

Jeg vil også understreke hvor viktig det er å jobbe med foreldrestøtte for at det skal fungere for foreldrene – andre typer tiltak – slik at en slipper å ta det lengste skrittet, nemlig omsorgsovertakelse. Det aller viktigste vi kan gjøre, er å forebygge, å sikre at foreldrene kan være foreldre.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er over.

Sak nr. 5 [12:50:18]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti

Toppe, Marit Knutsdatter Strand, Geir Adelsten Iversen og Kari Anne Bøkestad Andreassen om å gi helseforetakene en lovfestet plikt til å tilby følgetjeneste for fødende med mer enn 60 minutters reisevei til fødestedet (Innst. 120 S (2019–2020), jf. Dokument 8:4 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Camilla Strandskog (H) [12:51:17] (ordfører for saken): Jeg vil først takke komiteen for godt samarbeid ved behandlingen av denne saken.

Debatter om fødetilbudet skaper stort engasjement i hele landet. Det er forståelig. Gravide kvinner er i en sårbar posisjon. Derfor mener Høyre det er viktig at de opplever at de er trygge og får den hjelpen de trenger. Norge er heldigvis et av verdens tryggeste land å føde i, og slik skal det fortsette å være. En god og velfungerende følgetjeneste er viktig for tryggheten til de fødende. Derfor har helseministeren allerede bestemt at følgetjenesten skal kartlegges, og fristen for rapportering er 1. mars i år.

Heldigvis er flertallet i komiteen enig i at det pågår mye bra arbeid fra regjeringens side på fødselsomsorg. For Høyre har det f.eks. vært viktig å ta tak i konsekvensene flere komplekse fødsler har for både bemanning og finansiering, for dette henger nøye sammen. Andelen fødsler som skjer uplanlagt utenfor institusjon, har vært stabil siden 1999 og ligger på 0,6–0,7 pst. De aller fleste uplanlagte fødsler utenfor institusjon skjer i sentrale strøk. Men uansett hvor i landet man bor, er det viktig å sørge for god oppfølging av gravide lokalt og sikre at de kommer til fødeinstitusjonen i tide. Det er derfor bra at det nå er stilt krav til de regionale helseforetakene om tilbud om følgetjeneste i oppdragsdokumentet for 2020. Der er det også presisert at 90 minutter er en veiledende grense som må beregnes ut fra hvor folk faktisk bor, og ikke ut fra beliggenheten til kommunesenteret. Det har mye å si i et langstrakt land hvor folk bor spredt.

Selv om Høyre ikke støtter forslagene som fremmes i dag, betyr ikke det at vi ikke vil at fødselsomsorgen skal bli enda bedre. Vi vil ha en kartlegging av følgetjenesten. Det er allerede igangsatt. Og vi mener Helsedirektoratets oppdrag med å etablere en faggruppe som skal se på om arbeidssituasjonen for jordmødrene har endret seg over tid, er et godt tiltak som raskt kan gi resultater. Det

er gode prosesser som allerede er i gang for å sikre at fødetilbudet blir enda bedre.

Jeg regner med at mindretallet vil redegjøre for sitt syn.

Tuva Moflag (A) [12:53:55]: Tilgang til likeverdige helsetjenester er bærebjelken i den norske offentlige helsetjenesten. Det betyr at den innsatsen og de ressursene vi legger inn i vår felles helsetjeneste, også skal bidra til å viske ut forskjellene som ligger i bunnen. Det kan eksempelvis dreie seg om økonomi, språk eller geografi. Økonomi kan være et hinder for kvinner som ønsker ultralyd i uke 12, men som blir overlatt til en helprivat helsetjeneste. Mangel på et offentlig tilbud skaper en todeling av helsetjenesten som Arbeiderpartiet ikke ønsker. Språk kan være et hinder for kvinner som er nye i Norge, og som føler seg usikre når de skal gjennom noe så stort og krevende som en fødsel. Derfor heier vi på tilbud som flerkulturell doula, som gir kvinner et trygt anker, som snakker deres språk, gjennom både svangerskap, fødsel og barseltid. Geografi kan skape utfordringer for kvinner som bor langt unna sykehus, og det er denne forskjellen og dette hinderet en god følgetjeneste skal bidra til å utjevne. En velfungerende følgetjeneste er avgjørende for å gi kvinner med lang reisevei en trygg og god fødselsopplevelse. I dag er ikke denne følgetjenesten god nok.

Sommeren 2019 kunne VG fortelle at så mange som 77 kommuner ikke har en følgetjeneste for kvinner med mer enn 90 minutters reisevei til sykehus. Det er uakseptabelt. Vi i Arbeiderpartiet mener det må være høyeste prioritet å sikre disse kvinnene den følgetjenesten de allerede har krav på. Det er også grunnen til at Arbeiderpartiet ikke vil støtte Senterpartiets forslag om 60 minutter. Vi mener det er uklokt å innskjerpe kravet når det allerede i dag er store mangler i tilbudet. Vi er bekymret for at Senterpartiets forslag paradoksalt nok kan føre til en sentralisering av tilbudet. Vi risikerer at et tilbud til kvinnene som bor nærmest, går på bekostning av kvinnene med aller lengst reisevei. På direkte spørsmål til Jordmorforeningen om 60 versus 90 minutter i høringen om fødetilbudet, Dokument 8:148 S for 2018–2019, understreket de at den viktigste prioriteringen må være å oppfylle dagens krav til følgetjeneste.

Arbeiderpartiet vil først og fremst følge opp og legge til rette for at alle kvinner er dekket av 90-minutterskravet. Arbeiderpartiets løsninger inkluderer følgende: Vi har et romsligere sykehusbudsjett som gjør det enklere for landets helseforetak å løse de oppgavene vi har tillagt dem. Vi holder vårt valgløfte om 12 mrd. kr mer til sykehusene i denne fireårsperioden. I forbindelse med statsbudsjettet for 2020 foreslo vi en tilskuddsordning som ville sikre at alle eksisterende jordmorstillinger i

kommunehelsetjenesten kan økes til heltidsstillinger. Sammen med de andre rød-grønne partiene og Kristelig Folkeparti, før de gikk inn i regjering, fikk vi flertall for følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette ytterligere en jordmorutdanning, i for eksempel Stavanger, for å møte framtidens behov for jordmødre, både på sykehus og i kommunehelsetjenesten.» Vi er glade for at dette nå er i gang i Stavanger.

Jeg tar til slutt opp forslaget vi står sammen med Senterpartiet og SV om.

Presidenten: Representanten Tuva Moflag har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [12:57:16]: Følgetjenesta skal sikre at det finst jordmødrer i beredskap som kan følgja fødande med lang reiseveg til fødetilbodet. Hensikta er å skapa medisinsk-fagleg forsvarleg grunnlag og tryggleik for den gravide undervegs. Sidan 2010 har dette vore helseføretaka sitt ansvar. Dette ansvaret har helseføretaka ikkje tatt på alvor. Ei kartlegging som VG gjennomførte i fjor sommar, viste at 77 kommunar manglar tilbod om følgetjeneste trass i lang reiseveg til fødeinstitusjonen. Det er mange som har trudd at dette i dag er ei lovpålagd oppgåve for helseføretaka. Det er det ikkje. Det er heller ikkje slik at fødande med meir enn halvannan time reiseveg har rett på tenesta, for det finst ikkje noko lovkrav om at helseføretaka skal tilby dette. Grensa på halvannan times reiseveg er heller ikkje absolutt. Det er slått fast i Helsedirektoratet sine kvalitetskrav at grensa er rettleiande.

I samband med behandlinga av den siste stortingsmeldinga om fødetilbodet, Meld. St. 12 for 2008–2009 En gledelig begivenhet, vart det føreslått i merknad at helseføretaka skulle ha ansvaret for følgetjenesta. Det står vidare i merknad at det er «naturlig å foreslå én til halvannen times reisevei som veiledende grense, men dette vil avhenge av kommunikasjonsforhold, hvor langt fødselen er kommet etc.».

Men VG si kartlegging tyder på at helseføretaka no tolkar dette som 90 minuttsgrense, i beste fall som ei minimumsgrense, og i verste fall ei grense som ein kan sjå bort frå fordi ho er rettleiande. I tillegg kjem det fram at helseføretaka ikkje har rekna avstanden til bustad, men til kommunesenter. VG si kartlegging har òg vist at 18 pst. av alle kommunar har meir enn 2 timars reiseveg til nærmaste fødeavdeling. Det er ein auke på 5 prosentpoeng sidan 2012.

Mange plassar i landet opplever kommunane no at helseføretak prøver å skyva ansvaret for følgetjeneste og beredskap over på kommunen. Senterpartiet meiner at denne utviklinga må stoppast.

Ny forskning basert på norske forhold viser at det er auka risiko ved lang reiseveg til fødeinstitusjon. Forsking som Hilde Engjom ved Universitetet i Bergen har gjort, viser at risikoen for ikkje planlagd fødsel utanfor institusjon vert fem gongar så høg med reiseveg på over 1 time. Risikoen for at barn døyr under eller like etter fødsel, er tredobla ved ikkje-planlagd fødsel utanfor institusjon samanlikna med fødsel på institusjon. Forsking viser også at førstegongsfødande med over 1 times reiseveg til fødeinstitusjon har 50 pst. høgare risiko for å få potensielt livstruande komplikasjonar. Vi meiner derfor at det er medisinsk-faglege grunnar til å setja retten til følgetjeneste til 1 times reiseveg. Vi føreslår òg at helseforetaka skal ha ei lovfesta plikt til å tilby det.

Vi fremjar i dag to lause forslag, nr. 4 og 5, som skal erstatta forslag nr. 2 i innstillinga. Med det tar eg opp desse forslaga.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:00:34] (komiteens leder): Stortinget fattet følgende vedtak i forbindelse med behandlingen av to Dokument 8-forslag våren 2018:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kartlegging som gir en nasjonal oversikt over hvorvidt følgetjenesten for gravide er tilstrekkelig utviklet og fungerende.»

Kristelig Folkeparti stemte for dette, og jeg deler forslagsstillernes engasjement i saken som nå er oppe til debatt, for kvinner skal kjenne seg trygge når de skal føde. I verste fall kan det handle om liv og død. Det at så mange som 77 kommuner ikke har følgetjeneste til kvinner med reisevei over 90 minutter, er helt uakseptabelt, og vi må prioritere arbeidet med å sikre disse kvinnene den følgetjenesten de allerede har krav på.

Ansvaret for følgetjenesten og nødvendig beredskap for fødende og gravide ble overført til helseforetakene 1. januar 2010, på lik linje med ansvaret for annen syketransport, inklusiv ambulansetjeneste. Tjenesten skal organiseres i et samarbeid mellom kommunehelse-tjenesten og spesialisthelsetjenesten, men det hersker nå stor grad av usikkerhet om dette samarbeidet fungerer godt nok. Jeg er derfor glad for at helseministeren i 2019 ga helseregionene i oppdrag å kartlegge følgetjenesten, med frist for rapportering i mars 2020.

Andelen fødsler som skjer uplanlagt utenfor institusjon, har vært stabil siden 1999 og ligger på 0,6–0,7 pst. Det største antallet – det har blitt sagt tidligere – av slike fødsler finner sted i sentrale strøk. For eksempel ble det født 79 barn uplanlagt utenfor institusjon i Oslo og Akershus, mens de tilsvarende tallene for Finnmark og Sogn og Fjordane var 8 og 13.

Det har også vært uro rundt hvordan reiseavstanden faktisk beregnes. I oppdragsdokumentet for 2020 vil det bli presisert at 90 minutter er en veiledende grense, som må beregnes ut fra faktisk bosettingsmønster, ikke beliggenhet i kommunesenteret.

Norge er et av verdens tryggeste land å føde i, men vi har ingen å miste. Derfor skal vi fortsette arbeidet med å redusere antallet uplanlagte fødsler utenfor institusjon og gjøre det trygt for kvinner med lang reisevei til fødetilbudet.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Nicholas Wilkinson (SV) [13:03:14]: Jeg fremmer vårt forslag.

Presidenten: Representanten Nicholas Wilkinson har da tatt opp det forslaget han viste til.

Statsråd Bent Høie [13:03:39]: De regionale helseforetakene har ansvaret for følgetjenesten, og en velfungerende følgetjeneste er viktig for den fødendes trygghet. I likhet med forslagsstillerne er heller ikke jeg fornøyd med at helseregionene ikke har fått på plass en god nok følgetjeneste. I årets oppdragsdokument har jeg derfor gitt helseregionene en klar føring om at helseforetakene skal få på plass følgetjenesten. Jeg har også presisert at 90 minutter er en veiledende grense som må beregnes ut fra faktisk bosettingsmønster, ikke beliggenheten til kommunesenteret.

Kravet i oppdragsdokumentet om følgetjeneste må også ses i sammenheng med Helsedirektoratets oppdrag om å belyse hva endringer i kompleksitet i fødselsomsorgen betyr for bemanning og finansieringssystem.

I representantforslaget er det fremmet forslag om å gi helseforetakene en lovfestet plikt til å tilby følgetjeneste for fødende med mer enn 60 minutters reisevei til fødestedet. I likhet med flertallet i helse- og omsorgskomiteen og medlemmene fra Arbeiderpartiet stiller jeg meg undrende til at Senterpartiet fremmer forslag om et 60-minutterskrav før 90-minutterskravet er innfridd, og dermed legger et enda større press på jordmortjenesten i distriktene.

Når det gjelder deler av forslaget om å gi helseforetakene en lovfestet plikt til å tilby følgetjeneste, er min vurdering at de overordnende rammene for følgetjenesten er ivaretatt gjennom lovpålagte plikter og krav til faglig forsvarlighet i lovverket og gjennom kravene i Helsedirektoratets faglige veileder. Det mest hensiktsmessige virkemiddelet er derfor å stille krav i oppdragsdokumentet for 2020 til helseregionene.

Det er ingen tvil om at det er de regionale helseforetakene som har ansvaret for følgetjenesten, men jeg vil

understreke at følgetjenesten bygger på et samarbeid mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, med prehospitale tjenester som legevakt og ambulanse og kommunale jordmødre.

Det viktigste for å sikre tryggheten for de fødende er en god jordmorberedskap lokalt og følgetjeneste for dem med lang reisevei. Med tettere oppfølging av gravide kan vi fange opp flere svangerskap med komplikasjoner og svangerskap der det er risiko for fødselskomplikasjoner, eller at fødselen vil skje fort og uventet. Det er en av grunnene til at vi nå satser målrettet for å øke antallet jordmødre i kommunene, en satsing som har gitt gode resultater. Slik sikrer vi at kvinner med lang reisevei til fødestedet følges av jordmor.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [13:06:25]: Som vi har vært inne på i debatten, fikk vi en gjennomgang – utført av VG – sommeren 2019, som pekte på at hele 77 kommuner ikke hadde en god nok følgetjeneste per i dag. Antallet kommuner har vel kanskje gått ned fra nyttår, men det er vel andre årsaker til det enn at kvinnene har fått en bedre følgetjeneste. Vi uttrykte den gangen at vi ønsket at statsråden skulle redegjøre for situasjonen, og ikke minst at han skulle forklare hvilke tiltak man ville sette i gang for å bedre situasjonen i disse 77 kommunene. Så da får statsråden anledning nå:

Hvordan vil statsråden redegjøre for situasjonen, og hvilke strakstiltak kan vi forvente?

Statsråd Bent Høie [13:07:10]: Som vi har vært inne på, ga jeg allerede i forkant av VGs undersøkelse helse-regionene i oppdrag å undersøke situasjonen. Så kom VG oss i forkjøpet. Da sa jeg veldig klart at når de kunne vise det resultatet, kom jeg til å følge dette direkte opp i oppdragsdokumentet for 2020. Det har jeg også gjort. Det betyr at helseregionene nå har et klart oppdrag – å etablere en følgetjeneste som er bedre, og som er i tråd med de faglige kravene som står bl.a. i veilederen fra Helsedirektoratet.

Det aller viktigste bidraget er å sørge for at det faktisk er jordmødre som kan gjøre denne jobben. Regjeringen har tatt et stort løft for nettopp å styrke jordmortjenestene i kommunene. Det er fortsatt slik at 40 mill. kr av tilskuddet til helsestasjons- og skolehelsetjenesten er øremerket jordmortjenesten. Hvis noen av disse kommunene mangler en jordmortjeneste, vil de ha mulighet til å få støtte.

Tuva Moflag (A) [13:08:17]: Vi er spente på å følge situasjonen nøyere i og med at oppdraget ble gitt for 2020. Jeg håper situasjonen bedrer seg snart.

Et av tiltakene som Arbeiderpartiet foreslo i årets budsjett, som vi er ganske fornøyde med selv, er en tilskuddsordning for å gi alle jordmødre i kommunehelsetjenesten full stilling. Mange peker på at det er en del av sårbarheten i jordmortjenesten. Det handler om at de må være på alerten døgnet rundt når en kvinne skal føde, selv om de kanskje bare har en liten stillingsprosent i utgangspunktet. Jeg lurte på om statsråden kunne gi en vurdering av Arbeiderpartiets gode forslag på dette området.

Statsråd Bent Høie [13:08:53]: Jeg er helt enig i at vi bør tilstrebe mest mulig heltidsstillinger, fulle stillinger. Men på grunn av at regjeringen har et stykke igjen før vi har lyktes med kommunereformen, er det nok en del kommuner som er så små at de ikke nødvendigvis har et grunnlag for å tilby det.

Jeg tror at en kanskje enda bedre løsning enn å ha 100 pst.-stilling i en kommune, nettopp er å ha delte stillinger mellom kommunene og helseforetaket, slik vi f.eks. ser har fungert veldig bra i vest, i Helse Førde. Det er en veldig god ordning som sikrer både hele stillinger til jordmødrene, som sikrer et godt samarbeid mellom sykehusene og kommunene, og som bidrar til at den gravide blir fulgt av samme jordmor både under svangerskap og fødsel og i etterkant av fødselen. Det er en av de modellene vi ønsker at flere skal ta i bruk.

Tuva Moflag (A) [13:09:52]: Nå er det sånn at Arbeiderpartiets forslag knytter seg til den enkelte jordmor og at hver jordmor skal få full stilling, slik at det blir attraktivt – ikke nødvendigvis at hver kommune uavhengig av kommunestørrelse skal ha en full stilling. Delte stillinger kan absolutt være en løsning for å få opp både stillingsandelen og kvaliteten.

Spørsmålet er da: Hvordan ser statsråden for seg finansieringen her? Det har jo vært et av de springende punktene når diskusjonen om følgetjeneste har kommet opp, at det har blitt en konflikt om hvem som skal plukke opp regningen. Kan statsråden bekrefte at det er helseforetaket som har plikt til å finansiere dette, eller hvordan ser han for seg at dette skal foregå?

Statsråd Bent Høie [13:10:34]: Det er helt klart at det er helseregionen som har ansvaret for følgetjenesten. Det var da Arbeiderpartiet satt i regjering man gjorde den endringen. Man sørget for at det var helseregionen som fikk dette ansvaret der denne tjenesten tidligere var finansiert over folketrygden. Så jeg mener det er veldig tydelig og klart. Men det er selvfølgelig en fordel at helseregionene flere steder inngår gode avtaler med kommunene om dette. Noe av det jeg har reagert på, er at det har kommet fram at det er kommuner som har ønsket avtaler med helseforetaket for å bedre følgetjenesten, som ikke har fått den type avtaler. Det me-

ner jeg selvfølgelig ikke er akseptabelt, og det forventer jeg nå blir fulgt opp som et resultat av oppdragsdokumentet for 2020.

Kjersti Toppe (Sp) [13:11:38]: I høyringsinnspel til komiteen frå Norsk Sykepleierforbund og Jordmorforbundet skriv dei at dei er kjende med at ein fleire stader no baserer seg på ei ånd av frivillig innsats for å løysa situasjonen. Blant anna tenkjer eg vi kan sjå til Nord-Møre, der éi jordmor har stått for følgjetenesta sidan 2018, og det stipulerte behovet er iallfall seks jordmødrer i ein turnus. Når det er klart at dette er ansvaret til helseforetaka, korleis kan helseministeren forklara at eit helseforetak i så mange år ikkje har tatt ansvaret for å sørgja for følgjetenesta, og at ein må basera seg på frivillig innsats av jordmødrer som tar ansvar?

Statsråd Bent Høie [13:12:33]: Svaret på det er – punkt 1 – at jeg ikke har akseptert måten dette har vært håndtert på tidligere, og derfor har jeg gitt et helt nytt og tydelig oppdrag om dette i 2020.

Så er det sånn at lenge før dette ble en sak, har regjeringen vært veldig tydelig på at vi mener vi overtok en situasjon i norsk fødselsomsorg med en kraftig underdekning av jordmødre i kommunene. Det er det som har vært vår hovedprioritering å få rettet opp etter åtte år med rød-grønt styre. Det betyr at vi nå har økt antall jordmorårsverk innen utgangen av 2017 med 46,2 pst., fra 279 til 408 årsverk. Denne utviklingen fortsatte i 2019, og vi har fortsatt øremerkede midler i 2020, 40 mill. kr, som er øremerket jordmorårsverk. Vi forventer at den positive utviklingen fortsetter. Det er en forutsetning at det også er jordmødre ute i kommunene som kan gjøre den jobben.

Kjersti Toppe (Sp) [13:13:37]: Erfaringa med at det ikkje er lovfesta, som vi no føreslår, er at helseforetaka ikkje respekterer at det er ansvaret til helseforetaka, og ikkje minst er erfaringa at dei iallfall vegrar seg for å betala for det og skyver det over på kommunane. Det er det mange eksempel på. Er ikkje dette eit så viktig ansvar for spesialisthelsetenesta at det burde vore forankra i f.eks. spesialisthelsetenestelova? Vårt resonnement er at det ikkje nyttar igjen å ta dette opp i oppdragsdokumentet – det har vore gjort mange gonger før. Det må faktisk lovfestast som ei spesialisthelsetenesteoppgåve. Elles vil ein sjå at det som har vore utviklinga dei siste åra, berre fortset.

Statsråd Bent Høie [13:14:37]: Nei, det oppdraget som jeg har gitt nå i 2020, har ikke blitt gitt før, så det er ikke riktig at det har vært forsøkt før uten å virke.

Punkt 2: Vi mener at en forsvarlig følgetjeneste allerede er en del av lovkravet. Både i kommunehelse-

tjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven ligger det en plikt til å gi et forsvarlig tilbud til fødende. Dette inngår i dette, samtidig som det også er en veileder for Helsedirektoratet, som en selvfølgelig også skal følge.

Så er det sånn at Senterpartiet i festtalene snakker om en tillitsreform i helsetjenesten, men i stortingsalen er Senterpartiet den fremste eksponenten for å detaljregulere enhver ting som skal skje i helsetjenesten, med forskrifter og lover. Det er det motsatte av tillitsreformen, som partiet snakker fint om i festtaler.

Kjersti Toppe (Sp) [13:15:35]: Ja, Senterpartiet vil gå langt for å sikra kvinners rettar og kvinners helsetilbod, og vi vil gå langt for å sikra kvinners krav til å få tryggleik for ei god følgjeteneste. Når vi veit at det med denne regjeringa har vorte enda fleire kommunar som har lenger enn 1,5 time til fødestaden, betyr faktisk følgjetenesta veldig mykje. Når vi ser at dette, som er eit anbefalt krav til føretaka, ikkje vert følgt opp, meiner vi at vi bør styra betre frå Stortinget si side.

Statsråden har vore uklar på om det faktisk er helseforetaka som skal finansiera dette. Statsråden seier at det er ansvaret til helseforetaket, men kan han bekrefte at følgjetenesta skal finansierast av helseforetaket?

Statsråd Bent Høie [13:16:36]: For det første er det sånn at Senterpartiet ikke bare vil gå langt for å styre i detalj når det gjelder fødende kvinner. Hadde de reservert den holdningen kun til tilbudet til fødende kvinner, hadde det vært en viss forståelse for argumentasjonen, men problemet er at Senterpartiet går inn for å gå langt i å styre i detalj på vegne av en hvilken som helst interesse knyttet til helse i dette samfunnet. Det betyr at Senterpartiet er en kontinuerlig forslagsstiller av en rekke representantforslag og lovforslag som er nettopp det motsatte av det som partiet snakker om når de snakker i overskrifter, nemlig en tillitsreform i helsetjenesten. Hadde det vært sånn at det var forbeholdt akkurat denne pasientgruppen, hadde dette holdt. Men det er jo noe som Senterpartiet mener konsekvent nesten i enhver sak, at Stortinget skal detaljregulere mer og mer av det som foregår ute i helsetjenesten. Det er de facto det motsatte av en tillitsreform.

Det er helseregionene som har ansvaret for følgetjenesten. Det innebærer også ansvaret for finansieringen.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Kjersti Toppe (Sp) [13:18:03]: I denne saka har vi ikkje fått mykje støtte av dei andre partia i Stortinget, men vi har fått klar støtte frå Sykepleierforbundet og Jordmorforbundet, som tilrår at helseforetaka vert gitt

ei plikt til å sikra jordmorberedskap og tilby følgjeteneste til alle fødande som har meir enn 60 minutt reiseweg frå bustad til fødestad. Dei viser til at dette er på bakgrunn av ny forskingsbasert kunnskap. Det har vi òg gjort greie for i vårt forslag.

I innstillinga til denne saka ligg forslag nr. 1, som Senterpartiet har saman med Arbeidarpartiet og SV, om å sikra at følgjetenesta vert ein del av dei lovpålagde samarbeidsavtalane. Det var noko som kom som innspel i høyringa, og eg er glad for at ein har fått støtte for det. Men det held jo ikkje at det skal vera ein del av dei lovpålagde samarbeidsavtalane. Eg meiner det er utruleg viktig at føretaka no innser alvor, og at dei får ei lovpålagd plikt til å tilby følgjeteneste. Det er òg grunnen til at vi har splitta opp forslaget vårt frå innstillinga og heller tar det som to separate forslag, slik at kanskje fleire kan stemma med oss når det gjeld dette i dag. Det er altså eitt forslag, nr. 4, der vi ber regjeringa om å fremja forslag om å lovfesta helseføretakas plikt til å tilby følgjeteneste for fødande, og eitt forslag, nr. 5, om at Stortinget ber regjeringa sørgja for at dei regionale helseføretaka tilbyr følgjeteneste til alle fødande som har meir enn 60 minutt reiseweg frå bustad til fødestad. Så kjem Senterpartiet òg til å stemma for forslag nr. 3, frå SV i innstillinga.

Eg meiner det er feil at mange no omtalar det som om kravet i dag har ei grense på 90 minutt. Eg prøvde i det første innlegget mitt å gjera greie for at da Stortinget vedtok dette i 2010, kom det klart fram at det var tenkt frå 1–1,5 times grense, og ikkje som ei minimumsgrense på 1,5 time, slik det vert praktisert i helseføretaka i dag. Det er vel knapt nokon som kan finna eksempel på at kvinner med omkring ein times reiseweg får følgjeteneste. Difor meiner vi at 60-minuttsgrensa ikkje er noko nytt. Det er ei oppfølging av det som heile tida har vore Stortingets intensjon for følgjetenesta, og no er det dokumentert kunnskap som gjer at det er ekstra viktig å slå det fast.

Tuva Moflag (A) [13:21:22]: Jeg tar bare ordet til en kort stemmeforklaring.

Vi kommer til å støtte forslag nr. 4, men ikke forslag nr. 5.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:21:38]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i obduksjonsloven mv. (rettsmedisinsk obduksjon av drepte i veitrafikken og regulering av Statens vegvesens arbeid med ulykkesanalyser) (Innst. 130 L (2019–2020), jf. Prop. 124 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte med inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kjersti Toppe (Sp) [13:22:27] (ordfører for saka): Det er eit hovudmål for transportpolitikken vår at det ikkje skal førekome ulykker med drepne og hardt skadde i transportsektoren. I denne saka føreslår regjeringa rettsmedisinsk obduksjon av alle drepne for å få meir kunnskap og informasjon om årsaka til trafikkkulykker med dødeleg utfall. Forslaga vert fremja på bakgrunn av forslaga frå ei arbeidsgruppe som vart nedsett av Samferdselsdepartementet, og som leverte rapporten sin i april 2018.

Departementet føreslår at politiet vert pålagt plikt til å sørgja for obduksjon av alle omkomne i trafikken, likevel slik at pårørande har ein avgrensa rett til å motsetja seg slik obduksjon. Det vert føreslått ein snever unntaksregel for nærmaste pårørande til å nekta rettsmedisinsk obduksjon knytt til religiøs eller livssynsmessig overtyding. Grunnen til at unntaksordninga er gjord snever, er at det er viktig med auka kunnskap om årsaksforhold, samtidig som unntak for religiøs overtyding og livssyn sikrar ein praksis i tråd med Den europeiske menneskerettskommissjonen, artikkel 9. Ein samla komité stiller seg bak denne vurderinga.

Departementet føreslår også at dagens lovstruktur vert oppretthalden, supplert med ein ny pliktregel for politiet i obduksjonslova til å sikra at alle trafikkdrepne vert rettsmedisinsk obduserte. Ein samla komité sluttar seg òg til denne vurderinga.

Departementet føreslår at dagens praksis der politiet oversender obduksjonsrapporten til ulykkesanalysegruppa, vert forankra i lov. Obduksjonsrapporten inneheld teiepliktige helseopplysningar etter helsepersonellova. Difor er det viktig med ein klar lovheimel. Departementet fremjar ikkje forslaget frå arbeidsgruppa om å innføra ein heimel for at ulykkesanalysegruppa får tilgang til helseopplysningar om den trafikkdrepne utover obduksjonsrapporten. Det vert i staden føreslått ei ny føresegn i obduksjonslova som fastslår at legen som utfører obduksjonen, utan omsyn til om opplysningar er underlagde teieplikt, skal få tilgang til nødvendige helseopplysningar om den trafikkdrepne. Komiteen støttar dette.

For å få fram ansvarsområdet vert det foreslått å regulera Statens vegvesens ulykkesanalyseverksemd i vegtrafikklova, noko òg komiteen støttar.

I innstillinga har Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet ein mindretalsmerknad om at det må etablerast rutinar og retningslinjer slik at forslaget om ny føresegn om rett til å innhenta helseopplysningar ikkje fører til at fleire enn tidlegare får tilgang til desse.

Ein samla komité viser til at innføringa av ei plikt til rettsmedisinsk obduksjon må fullfinansierast, slik at det ikkje går ut over andre viktige oppgåver i politi- og helsetenesta.

Komiteen peikar òg på behovet for rekruttering og utdanning av obdusentar og rettsmedisinarar.

Det er ein samla komité som står bak innstillinga i saka.

Tellef Inge Mørland (A) [13:25:42]: Det foreslås nå å gjennomføre rettsmedisinsk obduksjon av alle drepte i veitrafikken. Trafikksikkerhetsarbeidet de siste tiårene har i stor grad vært vellykket, men samtidig er vi fortsatt ikke i mål med nullvisjonen. Mer kunnskap om årsakene til trafikkulykker med alvorlig utfall er bra for å kunne bidra til ny kunnskap, læring og forebygging, men en rettsmedisinsk obduksjon av alle trafikkdrepte er samtidig et inngripende tiltak overfor både avdøde og de pårørende – pårørende som allerede er i bunnløs sorg.

Så kan det nok være at det kan kjennes godt at det blir gjort det som er mulig for å få alle svar på hva som egentlig skjedde, og at vedkommendes død kan brukes til å lære, slik at en kanskje redder liv i framtiden. Samtidig må vi ta høyde for at det kan oppleves som en betydelig belastning dersom ungen eller ektefellen din skal obduseres på tross av egne ønsker og ikke minst også avdødes.

Det foreslås en snever unntaksregel for nærmeste pårørende til å nekte rettsmedisinsk obduksjon, men da må unntaket være knyttet til religiøs eller livssynsmessig overbevisning. Arbeiderpartiet har stått sammen med både regjeringspartiene og resten av komiteen når det gjelder den merknaden, men samtidig må vi også ta inn over oss at folk ikke har mindre følelser selv om de ikke har en slik religiøs eller livssynsmessig overbevisning. For meg er dette kanskje det vanskeligste dilemmaet i denne saken: Er det sånn at noen da får færre rettigheter når det gjelder spørsmålet om obduksjon enn andre? Det er sannsynligvis slik når vi fatter vedtak i denne saken, og jeg tenker at vi skal ta inn over oss og ha respekt for at det er andre i en vanskelig situasjon som nå ikke får noen mulighet til reservasjon.

En annen bekymring i denne saken har vært spørsmålet om tilgang på helseopplysninger. Folk som er i en

vanskelig livssituasjon, må som pårørende kunne være trygge på at sensitive opplysninger om deres kjære avdøde ikke blir delt med flere enn det som er høyst nødvendig. Derfor er jeg glad for at en samlet komité har vært tydelig på dette. Som representanten Toppe også var inne på, har Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV i tillegg en egen merknad om den problematikken.

Dette er en sak som inneholder enkelte etiske dilemmaer som vi skal ta på alvor. Samtidig har vi en forpliktelse til å gjøre alt vi kan for å redusere tallet på trafikkdrepte ytterligere. Om bare én person unngår å bli en del av statistikken over antall trafikkdrepte på grunn av de vedtak som vi fatter i dag, har denne saken sånn sett tjent sitt formål.

Kirsti Leirtrø (A) [13:28:57]: Flere organisasjoner innenfor transport er bekymret for om vi har nok kunnskap til å kunne sette inn de rette tiltakene for å nå målene om null skadde og drepte i trafikken. Hver drepte i trafikken har, i tillegg til tapet av et menneskeliv, en høy samfunnsøkonomisk kostnad, og vi har ingen å miste. Kunnskap og rett statistikk gjør oss bedre i stand til riktig forebyggende arbeid og trafikale tiltak. Et godt steg på veien er arbeidsgruppens forslag om en ny bestemmelse i vegtrafikkloven som forankrer oppgaven til Statens vegvesens ulykkesanalysegruppe, og at regjeringen følger opp forslaget ved å foreslå at dette reguleres i vegtrafikkloven.

I balansen mellom riktig kunnskap og tilgang til sensitiv informasjon vil jeg vise til merknaden fra mindretallet i komiteen om at intensjonen med forslaget ikke kan være at flere får tilgang til taushetsbelagt informasjon. En må alltid spørre om hensikten og ivareta personvernet.

Når det gjelder reservasjonsretten, mener vi at kunnskapen er så viktig at den retten må snevres inn.

Vi har en annen problemstilling som ikke handler om obduksjon, og den gjelder en gruppe trafikkskadde som ikke finnes i norsk statistikk, fordi de ikke registreres. Trolig blir ti ganger så mange myke trafikanter alvorlig skadet i trafikken som hva offisiell statistikk skal ha det til. Hadde vi rapportert slik de gjør i Sverige, kunne vi ha avdekket langt flere ulykker.

På St. Olavs hospital i Trondheim hadde de et prøveprosjekt for noen år siden for å kartlegge skadde syklistere og fotgjengere. Dette ble avsluttet fordi det kostet for mye. Flere forskere mener Norge kunne ha oppnådd store gevinster ved å få mørketallene fram i lyset.

Jeg vil derfor be om at helseministeren også ser på hva som blir registrert og rapportert. Denne endringen koster helsevesenet en del kroner, men vil spare samfunnet og trafikkskadde for store påkjenninger og store kostnader.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Dermed er dagens kart ferdigdebattert. Stortinget tar nå pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det bli votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 13.31.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Ingjerd Schou

Votering

Presidenten: Da går vi til votering. Stortinget går først til votering over sak nr. 5 fra møtet torsdag den 30. januar 2020.

Votering i sak nr. 5, debattert 30. januar 2020

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019–2024) (Innst. 131 S (2019–2020), jf. Prop. 121 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 26 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–14, fra Hege Haukeland Liadal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 15, fra Hege Haukeland Liadal på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 16–23, fra Hege Haukeland Liadal på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 24–26, fra Åshild Bruun-Gundersen på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en ny helhetlig og forpliktende opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 52 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.26)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 25, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn gjennomfører en obligatorisk test av norskkunnskaper ved fire-årskontroll.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.47)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 24, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene følger opp barn som uteblir fra aldersbestemte helsekontroller.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 26 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.09)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 16–22, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak som strammer inn på manglende vikarbruk ved fravær.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et særskilt krav til bemanning for barnehager med særlig lange åpningstider, eksempelvis åpningstider på over 10,5 timer per dag.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå gjennom eksisterende faktagrunnlag for å se samlet på bruken av skoletesters effekt på elevers psykiske helse.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre attraktive foreldrekurs som et tilbud til alle barnefamilier.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en samordningsmodell som tilbyr ungdom et helhetlig, digitalt forløp fra helsefremmende informasjonstjenester med lavterskel til fullverdig digital helsehjelp.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke finansieringen av skolehelsetjenesten og helsestasjonene, herunder øremerking av midlene til tjenesten for hele skoleløpet i en opptrappingsperiode.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres lavterskel psykisk helsetilbud til barn, unge og familier i alle kommuner. Tiltakene kan realiseres gjennom etablering av Familiens hus og/eller andre lett tilgjengelige tjenester. Tjenestene må være flerfaglige og tverretatlige, slik at man sikrer barn, unge og familier gode og helhetlige tjenester.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.32)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 23, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en offentlig utredning av rettigheter for barn og unge som pårørende.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 15, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et nytt forslag om en konkret, forpliktende og helhetlig opptrappingsplan som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner, samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep, etter modell av opptrappingsplanen for psykisk helse. Planen skal sikre en tverrfaglig bredde i tiltakene, god samordning og en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og øremerkede midler.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 54 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.16)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–14, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om studenthelse.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette en evaluering av bemanningsnormen i barnehager, som ser på om kommuner og private eiere har tatt i bruk normen etter intensjonen, om finansieringen er tilstrekkelig og gi et kunnskapsgrunnlag som kan bidra til å avgjøre hva slags endringer som eventuelt bør gjøres for å sikre at normen blir et godt kvalitetsverktøy.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ny barnetilsynsundersøkelse for å få oppdatert informasjon om barnas oppholdstid i barnehagen og når i løpet av barnehagedagen barna oppholder seg i barnehagen, og vurdere behovet for endringer i bemanningsnormen knyttet til dette.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ikke utvide formålet for helsestasjons- og skolehelsetjenesten til å inkludere behandling og oppfølging for psykiske og somatiske plager.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremlegge en barnevernhelsereform i tråd med forslag i NOU 2016:16.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle planer og vedtak i helseforetak om å svekke eller legge ned distriktpsikiatriske sentre og/eller barne- og ungdomspsikiatriske poliklinikker settes på vent inntil Stortinget har behandlet ny nasjonal helse- og sykehusplan.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere læringsnettverk/utviklingssenter for helsestasjons- og skolehelsetjenesten.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne egenandel hos fastlegene for ungdom opp til 18 år.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en lovfestet plikt for kommunene til å utpeke en instans som har ansvaret for å samordne hjelpetjenester til utsatte barn og unge i kommunen.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå en bestemmelse i de lovpålagte samarbeidsavtalene mellom de kommunale helse- og omsorgstjenestene og spesialisthelsetjenesten som sikrer samarbeid om utsatte barn og unge som behøver tjenester fra begge nivåene.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en generell lovfesting av barn og unges rett til samordnede tjenester og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at helsesykepleiere kan henvise til BUP.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et system for å måle livskvalitet i tråd med anbefalingene i Helsedirektoratets rapport «Gode liv i Norge».»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 52 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 26, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et prøveprosjekt der helsesykepleiere kan henvise barn og unge til Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP).»

Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget gir sin tilslutning til at det gjennomføres en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse i tråd med hovedlinjene i den foreliggende proposisjonen. Innsatsen for å styrke barn og unges psykiske helse trappes opp ytterligere i planperioden. Satsingene som har vært igangsatt i regjeringsperioden, videreføres og videreutvikles.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringsstavlene viste at det ble avgitt 51 stemmer for innstillingen og 53 stemmer imot.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.27)

Presidenten: Er det noen som har stemt feil? Da tar vi voteringen om igjen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 54 mot 52 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.23)

Presidenten: Stortinget går da videre til votering over dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 4. februar 2020

Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. 140 S (2019–2020))

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Med virkning fra 1. oktober 2019 fastsettes lønnen for Høyesteretts dommere slik:

Høyesterettsjustitiarius	kr 2 183 504
Høyesterettsdommer	kr 1 883 335

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 97 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.16)

Votering i sak nr. 2, debattert 4. februar 2020

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen, Magne Rommetveit, Freddy André Øvstegård og Hans Inge Myrvold om krav om utlevering av dokument fra møtet den 25. oktober 2019 mellom statsråd Anniken Hauglie og Navdirektør Sigrun Vågang (Dokument 8:52 S (2019–2020))

Presidenten: Det votes over representantforslaget fra representantene Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen, Magne Rommetveit, Freddy André Øvstegård og Hans Inge Myrvold. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest oversende dokument fra møtet mellom statsråd Anniken Hauglie og direktør i Arbeids- og velferdsdirektoratet, Sigrun Vågeng, den 25. oktober 2019.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Representantforslaget ble med 54 mot 52 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.02)

Votering i sak nr. 3, debattert 4. februar 2020

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Marian Hussein og Sheida Sangtarash om et styrket krisesentertilbud for voldsutsatte (Innst. 86 S (2019–2020), jf. Dokument 8:168 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kari Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Olav Urbø på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4–7, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 4–7, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen senest innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2021 foreslå 80 pst. statlig finansiering av krisesentertilbudet gjennom øremerkede midler.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om tilstrekkelig nærhet til nærmeste krisesentertilbud, slik at geografisk dekning er i tråd med at krisesentertilbudet skal være et lavterskeltilbud, og regulere dette nærmere i forskrift.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om heldøgnbemanning.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en generell forskriftshjemmel i krisesenterloven og forskriftsfeste en kvalitetsnorm for å regulere nærmere

- a. gjennomføring av kravet til fysisk adskilthet
 - b. krav til kompetanse, herunder barnefaglig kompetanse
 - c. at lengden på oppholdet ved krisesentrene må tilpasses den tiden det tar å gi den voldsutsatte støtte og nødvendig hjelp for reetablering
 - d. innholdet i oppfølgingen i reetableringsfasen.»
- Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.56)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av krisesentertilbudet til menn og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen særlig se til at krisesentertilbudet for den samiske urbefolkningen bedres, og orientere Stortinget på egnet vis.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 85 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.19)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samlet gjennomgang av krisesentertilbudet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.41)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:168 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Marian Hussein og Sheida Sangtarash om et styrket krisesentertilbud for voldsutsatte – vedtas ikke.

Presidenten: Bak tilrådingen står Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Voteringsstavlene viste at det var avgitt 56 stemmer for og 49 stemmer mot komiteens innstilling. (Voteringsutskrift kl. 15.10.19)

Anne Sandum (A) (fra salen): Jeg stemte feil.

Jorodd Asphjell (A) (fra salen): Min stemme ble ikke registrert.

Presidenten: Vi retter det opp. Da er komiteens innstilling bifalt med 55 mot 51 stemmer.

I sak nr. 4 foreligger det ikke noe votingstema.

Voting i sak nr. 5, debattert 4. februar 2020

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Knutsdatter Strand, Geir Adelsten Iversen og Kari Anne Bøkestad Andreassen om å gi helseforetakene en lovfestet plikt til å tilby følgetjeneste for fødende med mer enn 60 minutters reisevei til fødestedet (Innst. 120 S (2019–2020), jf. Dokument 8:4 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tuva Moflag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Nicholas Wilkinson på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4 og 5, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Presidenten opplyser om at forslagene nr. 4 og 5 er statutter forslag nr. 2 i innstillingen.

Det votes over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de regionale helseforetakene tilbyr følgetjeneste til alle fødende som har mer enn 60 minutters reisevei fra bosted til fødested.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 94 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.58)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste helseforetakenes plikt til å tilby følgetjeneste for fødende.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 55 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.20)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for å innfri kravet om følgetjeneste når reisevei er mer enn 90 minutter fra bosted til fødested, og videre snarest utrede innføring av et 60-minutterskrav.»

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 86 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte sikre at følgetjenesten for fødende blir en del av de lovpålagte samarbeidsavtalene mellom kommuner og helseforetak, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 6-2.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 52 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:4 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Knutsdatter Strand, Geir Adelsten Iversen og Kari Anne Bøkestad Andreassen om å gi helseforetakene en lovfestet plikt til å tilby følgetjeneste for fødende med mer enn 60 minutters reisevei til fødestedet – vedtas ikke.

Presidenten: Presidenten antar at Senterpartiet og Rødt ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 86 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.47)

Votering i sak nr. 6, debattert 4. februar 2020

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i obduksjonsloven mv. (rettsmedisinsk obduksjon av drepte i veitrafikken og regulering av Statens vegvesens arbeid med ulykkesanalyser) (Innst. 130 L (2019-2020), jf. Prop. 124 L (2018-2019))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i obduksjonsloven mv. (rettsmedisinsk obduksjon av drepte i veitrafikken og regulering av Statens vegvesens arbeid med ulykkesanalyser)

I

I lov 7. mai 2015 nr. 26 om obduksjon og avgjeving av lik til undervisning og forskning gjøres følgende endringer:

§ 1 bokstav b skal lyde:

- b) gi kunnskap om dødsprosessar og dødsårsaker, forebygging av skadar og ulykker og bidra til ein påliteleg dødsårsaksstatistikk, og

§ 2 skal lyde:

§ 2 Verkeområde

Lova gjeld for medisinsk obduksjon, rettsmedisinsk obduksjon av drepne i vegtrafikken etter § 7 a første ledd andre punktum og donasjon av lekam til undervisning og forskning og anna behandling av lik:

- a) §§ 4, 5, 6, 7, 8 og 8 a gjeld for medisinsk obduksjon.
b) §§ 7 a, 8 og 8 a gjeld for rettsmedisinsk obduksjon etter § 7 a første ledd andre punktum.

- c) *Kapittel 3 gjeld for donasjon av lekam til undervisning og forskning og anna behandling av lik.*

§ 7 gjeld tilsvarende for forskning på biologisk materiale som er tatt ut i samband med ein rettsmedisinsk obduksjon.

Kongen kan gi forskrift om at lova og forskrifter med heimel i lova heilt eller delvis skal gjelde på Svalbard og Jan Mayen og kan fastsette særlege reglar under omsyn til forholda på staden.

§ 3 skal lyde:

§ 3 Definisjonar

I denne lova meines med:

- a) obduksjon: ei systematisk utvendig og innvendig medisinsk undersøking av ein død person
b) medisinsk obduksjon: obduksjon som ein lege har kravd, der formålet er å påvise eller utelukke forandringar som er forårsaka av sjukdom eller skade
c) rettsmedisinsk obduksjon: obduksjon som er kravd etter straffeprosessloven § 228 om sakkyndig likundersøking og obduksjon etter § 7 a første ledd andre punktum
d) næraste pårørande: næraste pårørande etter pasient- og brukerrettighetsloven § 1-3 bokstav b.

§ 6 overskrifta skal lyde:

§ 6 Forholdet til rettsmedisinsk obduksjon etter straffeprosessloven

§ 6 første ledd skal lyde:

Dersom legen etter helsepersonelloven § 36 tredje ledd har plikt til å melde frå til politiet fordi det er grunn til å tru at dødsfallet er unaturleg, kan medisinsk obduksjon ikkje setjast i gang før påtalemakta har avgjort at det ikkje skal gjennomførast ein rettsmedisinsk obduksjon.

Ny § 7 a skal lyde:

§ 7 a Rettsmedisinsk obduksjon av trafikkdrepne

Alle drepne i vegtrafikken skal obduserast. Dersom påtalemakta ikkje krev obduksjon etter straffeprosessloven § 228, skal politiet sjå til at rettsmedisinsk obduksjon blir utført etter lova her. Formålet med rettsmedisinsk obduksjon etter lova her er å fastslå dødsårsaka, påvise moglege teikn på sjukdom, skade og inntak av legemiddel og giftstoff, og sjå funna i samanheng med omstende kring dødsfallet.

Før rettsmedisinsk obduksjon av den trafikkdrepne etter lova her blir utført, skal pårørande varslast og få høve til å uttale seg, så sant det er mogleg. Obduksjonen skal ikkje gjennomførast dersom ein av avdøde næraste pårørande av religiøs eller livssynsmessig overtyding nekter obduksjon.

Rettsmedisinsk obduksjon skal utførast av sakkunnig.

§ 8 overskrifta skal lyde:

§ 8 *Gjennomføring av obduksjon etter lova her*

§ 8 andre og tredje ledd skal lyde:

Det kan gjevast undervisning i samband med obduksjonar etter lova her.

Departementet kan gi forskrift om korleis obduksjonar etter lova her skal gjennomførast og om avgjeving og bruk av obduksjonsmateriale.

Ny § 8 a skal lyde:

§ 8 a *Innhenting av helseopplysningar*

Legen som obduserer etter lova her skal utan omsyn til at opplysningane er underlagde teieplikt få nødvendige helseopplysningar om avdøde.

Kapittel 4 overskriften skal lyde:

Kapittel 4. Pålegg, tvangsmulkt, straff og forholdet til andre lover

II

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk skal ny § 51 a lyde:

§ 51 a *Statens vegvesens ulykkesanalysearbeid*

Statens vegvesen skal undersøke vegtrafikkulykker for å klarlegge hendelsesforløp og årsaksfaktorer med formål å forbedre trafikksikkerheten.

For dette formålet skal Statens vegvesens ulykkesanalysegruppe foreta dybdeanalyser av alle dødsulykkene på veg i Norge. Ulykkesanalysegruppen skal ikke ta stilling til sivilrettslig eller strafferettslig skyld og ansvar i forbindelse med vegtrafikkulykken. Ulykkesanalysegruppen skal uten hinder av lovbestemt taushetsplikt få utlevert saksopplysninger fra politiet som er nødvendig for gruppens arbeid og obduksjonsrapport om trafikkdrepte.

Departementet kan gi forskrift om ulykkesanalysegruppens arbeid.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 7 [15:14:31]

Referat

- (146) Innberetning fra valgkomiteen om endring i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 8 (2019–2020))
Enst.: Vedlegges protokollen.
- (147) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl og Ole André Myhrvold om at prosessen med sammenslåing av domstoler i Østfold stilles i bero og settes i sammenheng med Domstolkommisjonens arbeid (Dokument 8:54 S (2019–2020))
Enst.: Sendes justiskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves?
– Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.15.

